

PLAN OCHRONY DLA WELSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

Projekt koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych

Sprawozdawca:

dr hab. Mirosław Grzybowski, prof. UWM

II spotkanie konsultacyjne

Jeleń, 26 czerwiec 2026

10. Obszary realizacji działań ochronnych

1. Ochrona biocenoz o charakterze naturalnym lub półnaturalnym meandrującej rzeki Wel i jej doliny oraz licznych starorzeczy i odnóg, torfowisk i obszarów wodno-błotnych.

S1

Cel 1: cztery pakiety działań ochronnych

synteza zapisów

Rodzaj działania

- utrzymanie siedlisk otwartych i TUZ
- regulacja sukcesji oraz ochrona czynna
- ochrona wód, retencji i stref brzegowych
- ograniczanie presji i szybka reakcja

TUZ: Trwałe Użytki Zielone

Sposób wykonania i zakres

- monitoring, diagnoza i aktualizacja danych GIS
- współpraca z rolnikami, gminami, RDOŚ, PGW Wody Polskie i właścicielami gruntów
- koszenie, wypas, usuwanie nalotu, utrzymanie biomasy w użytkowaniu
- strefy buforowe, poprawa retencji i ograniczanie zanieczyszczeń

Lokalizacja

Dolina rzeki Wel, starorzecza i odnogi, torfowiska, mokradła, obniżenia hydrogeniczne, łąki wilgotne, TUZ, strefy brzegowe oraz cały obszar Parku tam, gdzie występuje presja.

Wniosek do prezentacji

Najważniejsza jest spójność układu: woda – łąki – brzegi – ciągłość siedlisk.

Siedliska otwarte: utrzymać półnaturalny charakter doliny

synteza zapisów

Rodzaj działania

- utrzymanie lub przywrócenie koszenia i wypasu
- ograniczanie zarastania łąk i pastwisk
- wspieranie trwałych użytków zielonych
- punktowa ochrona czynna siedlisk wodno-błotnych

Sposób wykonania i zakres

- doradztwo i promowanie instrumentów rolno-środowiskowo-klimatycznych
- współpraca z właścicielami i użytkownikami gruntów
- koszenie, usuwanie biomasy oraz nalotu drzew i krzewów
- ocena zasadności zabiegów na podstawie monitoringu

Lokalizacja

Łąki, pastwiska i inne TUZ w dolinie rzeki Wel; sąsiedztwo starorzeczy, torfowisk, mokradeł i obniżeń hydrogenicznych; wybrane płaty łąk wilgotnych, torfowisk i turzycowisk.

Wniosek do prezentacji

Bez ekstensywnego użytkowania siedliska otwarte szybko tracą półnaturalny charakter.

Wody i retencja: zatrzymać wodę oraz chronić brzegi

synteza zapisów

Rodzaj działania

- przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód
- poprawa retencji i ograniczanie odpływu
- ochrona naturalnych stref brzegowych
- zachowanie oczek, torfianek, potorfii i rozlewisk

Sposób wykonania i zakres

- lustracje terenowe i monitoring fitocenoz oraz biocenoz
- rozpoznanie rowów i urządzeń melioracyjnych
- wskazywanie miejsc spowolnienia odpływu lub piętrzenia
- strefy buforowe, ograniczanie nawożenia, likwidacja zrzutów i ingerencji

Lokalizacja

Wody powierzchniowe Parku, zlewnia rzeki Wel w granicach WPK, ciek, rowy, starorzecza, odnogi, torfianki, potorfia, okresowe rozlewiska oraz strefy brzegowe rzeki Wel, jezior i cieków.

Wniosek do prezentacji

Retencja krajobrazowa i czyste brzegi są warunkiem zachowania biocenoz zależnych od wody.

Presje i ryzyka: reagować wcześniej, zanim utrwałą degradację

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ograniczanie gatunków obcych i inwazyjnych
- przeciwdziałanie fragmentacji siedlisk
- rozpoznawanie punktowych zanieczyszczeń
- ograniczanie konfliktów i nielegalnego pozyskania zasobów

Sposób wykonania i zakres

- dokumentowanie stanowisk, szkód i miejsc problemowych
- szybkie reagowanie oraz zgłaszanie naruszeń właściwym organom
- opiniowanie zmian mogących przerwać korytarze ekologiczne
- edukacja, procedury rekompensat i współpraca instytucjonalna

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie dolina rzeki Wel, korytarze ekologiczne, strefy brzegowe, starorzecza, mokradła, torfowiska, obniżenia hydrogeniczne oraz miejsca narażone na presję użytkową.

Wniosek do prezentacji

Największy efekt daje szybkie wykrycie zagrożenia i uruchomienie właściwych podmiotów.

S5

Lokalizacje działań: priorytet funkcjonalny, nie tylko administracyjny

synteza zapisów

Rdzeń układu wodnego

- rzeka Wel i jej dolina
- dopływy, cieki, rowy i odnogi
- starorzecza oraz strefy przybrzeżne jezior
- lokalne korytarze ekologiczne

Siedliska zależne od wody

- torfowiska, mokradła i turzycowiska
- łąki wilgotne, pastwiska i inne TUZ
- oczka wodne, torfianki, potorfia i okresowe rozlewiska
- obniżenia hydrogeniczne i kompleksy zmeliorowane

Miejsca interwencji

- ogniska gatunków obcych
- punktowe zanieczyszczenia, zrzuty i dzikie wysypiska
- tereny narażone na pozyskanie torfu lub kruszyw
- Bładowo — wskazane dla działań ochrony czynnej

Wniosek do prezentacji

Lokalizację działań wyznacza układ: dolina – woda – mokradła – presja wymagająca reakcji.

Szczegóły

D1

Ograniczanie sukcesji wtórnej na nieużytkowanych łąkach i pastwiskach

działanie ochronne

Rodzaj działania

Utrzymanie lub przywracanie użytkowania kośnego, pastwiskowego albo kośno-pastwiskowego.

Sposób wykonania i zakres

- działanie głównie pośrednie, poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- współpraca z właścicielami i użytkownikami gruntów
- doradztwo i promowanie instrumentów rolno-środowiskowo-klimatycznych
- wskazywanie obszarów priorytetowych do utrzymania użytkowania
- w uzasadnionych przypadkach koszenie, usuwanie biomasy i ograniczanie nalotu drzew oraz krzewów

Lokalizacja

Trwałe użytki zielone, łąki i pastwiska w dolinie rzeki Wel, w sąsiedztwie starorzeczy, torfowisk, mokradł i obniżeń hydrogenicznych; cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Priorytetem jest zachowanie otwartego, półnaturalnego charakteru łąk i pastwisk w dolinie Welu.

D2

Wspieranie inicjatyw przeciwdziałających spadkowi wykorzystania siana i wypasu

działanie ochronne

Rodzaj działania

Utrzymanie praktycznego znaczenia łąk i pastwisk przez wykorzystanie biomasy łąkowej oraz wypasu.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z rolnikami, właścicielami gruntów, gminami i doradztwem rolniczym
- promowanie wykorzystania biomasy łąkowej i wypasu
- informowanie o instrumentach wsparcia dla rolnictwa na obszarach chronionych
- podkreślanie znaczenia ekstensywnego użytkowania dla siedlisk, gatunków i krajobrazu doliny Welu

Lokalizacja

Łąki, pastwiska i inne trwałe użytki zielone w granicach Parku.

Wniosek do prezentacji

Bez realnego użytkowania biomasy łąkowej trudniej utrzymać półnaturalne siedliska otwarte.

D3

Ograniczanie następstw sukcesyjnych w biocenozach naturalnych i półnaturalnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Rozpoznawanie, czy sukcesja ma charakter naturalny, czy została przyspieszona przez czynniki antropogeniczne.

Sposób wykonania i zakres

- diagnozowanie przyczyn i tempa zmian sukcesyjnych
- ocena ryzyka utraty cennych siedlisk lub gatunków
- planowanie koszenia, usuwania nalotu drzew i krzewów lub poprawy warunków wodnych
- ograniczanie presji użytkowej tam, gdzie przyspiesza ona zmiany siedlisk
- każdorazowa ocena zasadności, skuteczności i trwałości działań

Lokalizacja

Łąki, torfowiska, mokradła, turzycowiska, starorzecza, obniżenia terenowe oraz inne siedliska półnaturalne w granicach Parku.

Wniosek do prezentacji

Nie każda sukcesja wymaga interwencji; najpierw trzeba rozpoznać przyczyny i wartość przyrodniczą siedliska.

D4

Ograniczanie kolonizacji i zadomowienia obcych gatunków

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie ekspansji obcych gatunków zwierząt, roślin i grzybów w biocenozach Parku.

Sposób wykonania i zakres

- monitoring, dokumentowanie stanowisk i aktualizacja danych GIS
- współpraca z RDOŚ, gminami, nadleśnictwami, PGW Wody Polskie, organizacjami i właścicielami gruntów
- wspieranie szybkiego reagowania na gatunki inwazyjne
- usuwanie lub ograniczanie populacji zgodnie z przepisami odrębnymi
- edukacja o nierozprzestrzenianiu gatunków obcych i odpadów zielonych

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Najskuteczniejsze są szybkie działania na nowych ogniskach gatunków obcych.

D5

Wspieranie utrzymania trwałych użytków zielonych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Przeciwdziałanie przekształcaniu łąk, pastwisk i terenów podmokłych w inne formy użytkowania.

Sposób wykonania i zakres

- monitorowanie zmian użytkowania gruntów oraz stanu siedlisk i gatunków wskaźnikowych
- współpraca przy opiniowaniu planowanych zmian
- promowanie instrumentów wsparcia dla ekstensywnego użytkowania rolniczego
- wnioskowanie o ograniczanie przekształceń, gdy zagrożone są cele ochrony Parku
- szczególna uwaga dla doliny Welu, starorzeczy, torfowisk, mokradł i TUZ

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Trwałe użytki zielone są jednym z podstawowych narzędzi ochrony biocenoz dolinnych.

D6

Ograniczanie konfliktów między ochroną gatunków a użytkowaniem rolniczym

działanie ochronne

Rodzaj działania

Łagodzenie konfliktów związanych ze szkodami w uprawach i na użytkach zielonych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z rolnikami, gminami, RDOŚ, kołami łowieckimi i doradztwem rolniczym
- dokumentowanie szkód i identyfikacja ich sprawców
- informowanie o procedurach odszkodowawczych i metodach zapobiegania szkodom
- wspieranie rozwiązań ograniczających konflikty przy zachowaniu celów ochrony
- udział w konsultacjach dotyczących systemu rekompensowania szkód

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Akceptacja społeczna ochrony zależy także od sprawnego reagowania na realne szkody i konflikty.

D7

Przeciwdziałanie fragmentacji siedlisk i ograniczaniu korytarzy migracyjnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie zmian użytkowania gruntów, które przerywają ciągłość siedlisk i powiązań ekologicznych.

Sposób wykonania i zakres

- opiniowanie planowanych zmian mogących ograniczać ciągłość siedlisk
- ocena wpływu zmian na lokalne korytarze ekologiczne
- współpraca z instytucjami związanymi z ochroną Parku
- wnioskowanie o działania eliminujące lub ograniczające zagrożenie
- uwzględnianie drożności ekologicznej w planowaniu przestrzennym

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Dla doliny Welu równie ważna jak powierzchnia siedlisk jest ich ciągłość.

D8

Identyfikowanie punktowych zanieczyszczeń środowiska

działanie ochronne

Rodzaj działania

Rozpoznawanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń i przekazywanie informacji właściwym organom.

Sposób wykonania i zakres

- lustracje terenowe
- współpraca z instytucjami związanymi z ochroną Parku
- informowanie o zagrożeniach przyrody i krajobrazu
- dokumentowanie miejsc problemowych
- uruchamianie reakcji właściwych służb i organów

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Szybkie rozpoznanie punktowych zanieczyszczeń ogranicza ryzyko degradacji wód i mokradeł.

D9

Przeciwdziałanie nielegalnemu pozyskiwaniu zasobów przyrody nieożywionej

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ochrona skał, torfu, minerałów, skamieniałości oraz innych zasobów przyrody nieożywionej.

Sposób wykonania i zakres

- monitorowanie terenów narażonych na nielegalną eksploatację
- dokumentowanie stwierdzonych przypadków
- współpraca z gminami, starostwami, organami ochrony środowiska, właścicielami gruntów i służbami kontrolnymi
- zgłaszanie naruszeń właściwym organom
- uwzględnianie ochrony rzeźby terenu, torfowisk i zasobów nieożywionych w planowaniu

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie torfowiska, obniżenia hydrogeniczne, skarpy, doliny rzeczne, dawne wyrobiska i miejsca narażone na pozyskiwanie kruszyw lub torfu.

Wniosek do prezentacji

Ochrona biocenozy doliny Welu obejmuje także ochronę torfów, rzeźby terenu i zasobów nieożywionych.

D10

Wspieranie inicjatyw przeciwdziałających zanieczyszczeniu wód powierzchniowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie wpływu zanieczyszczeń, także w sytuacjach losowych katastrof ekologicznych.

Sposób wykonania i zakres

- działanie głównie pośrednie, poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- monitorowanie stanu fitocenoz i biocenoz
- ocena i diagnoza wpływów zewnętrznych
- lustracje terenowe
- współpraca i informowanie o zagrożeniach przyrody oraz krajobrazu

Lokalizacja

Wody powierzchniowe w obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

Stan wód powierzchniowych wymaga stałej obserwacji, także pod kątem oddziaływań spoza bezpośrednich kompetencji Parku.

D11

Poprawa retencji i ograniczanie odpływu wód z mokradł

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie działań służących zatrzymywaniu wody w torfowiskach, mokradłach i łąkach wilgotnych.

Sposób wykonania i zakres

- rozpoznanie funkcjonowania rowów i urządzeń melioracyjnych
- wskazywanie miejsc zasadnego spowolnienia odpływu lub piętrzenia
- rozważanie rezygnacji z odtwarzania pełnej drożności rowów
- ocena wpływu działań na siedliska, właścicieli gruntów i bezpieczeństwo użytkowania terenu
- działanie głównie pośrednie, we współpracy z właściwymi podmiotami

Lokalizacja

Torfowiska, mokradła, obniżenia hydrogeniczne, łąki wilgotne i kompleksy zmeliorowane w dolinie rzeki Wel oraz jej dopływów.

Wniosek do prezentacji

Retencja krajobrazowa jest warunkiem zachowania siedlisk zależnych od wody.

D12

Ochrona naturalnych i półnaturalnych stref brzegowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ochrona brzegów rzeki Wel, jezior, starorzeczy i cieków przed degradacją oraz niekontrolowanym użytkowaniem.

Sposób wykonania i zakres

- ograniczanie wycinki roślinności brzegowej
- przeciwdziałanie grodzeniu, utwardzaniu i zabudowywaniu brzegów
- ograniczanie tworzenia nieformalnych dośść do wody
- współpraca z właścicielami gruntów, gminami, PGW Wody Polskie i organami kontrolnymi
- eliminowanie nielegalnych ingerencji w strefach brzegowych

Lokalizacja

Strefy brzegowe rzeki Wel, jezior, starorzeczy, odnóg, rowów i cieków w granicach Parku.

Wniosek do prezentacji

Strefy brzegowe są buforem ochronnym dla wód, siedlisk i krajobrazu.

D13

Ochrona i odtwarzanie drobnych zbiorników wodnych oraz okresowych rozlewisk

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie małych elementów sieci wodno-błotnej jako siedlisk płazów, bezkręgowców i ptaków.

Sposób wykonania i zakres

- zachowanie oczek wodnych, torfianek, potorfii, starorzeczy i okresowych rozlewisk
- przeciwdziałanie zasypywaniu, osuszaniu i przekształcaniu
- inicjowanie odtwarzania małych zbiorników w miejscach uzasadnionych przyrodniczo
- działania jako wsparcie dla biocenoz wodno-błotnych
- uwzględnianie roli małych zbiorników w krajobrazie rolniczym Parku

Lokalizacja

Oczka wodne, torfianki, potorfia, starorzecza, okresowe rozlewiska i obniżenia terenowe w dolinie rzeki Wel oraz w krajobrazie rolniczym Parku.

Wniosek do prezentacji

Drobne zbiorniki są małe przestrzennie, ale bardzo ważne dla ciągłości siedlisk wodno-błotnych.

D14

Ograniczanie dopływu biogenów i zanieczyszczeń do wód oraz mokradeł

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie działań poprawiających jakość wód rzeki Wel, jezior, starorzeczy i mokradeł.

Sposób wykonania i zakres

- promowanie stref buforowych
- ograniczanie nawożenia i chemizacji w sąsiedztwie wód
- wspieranie modernizacji infrastruktury wodno-ściekowej
- likwidacja nielegalnych zrzutów i dzikich wysypisk
- współpraca z gminami, PGW Wody Polskie, właścicielami gruntów i organami kontrolnymi

Lokalizacja

Zlewnia rzeki Wel w granicach Parku, strefy przybrzeżne jezior, cieki, rowy, starorzecza, mokradła i tereny rolnicze sąsiadujące z wodami.

Wniosek do prezentacji

Ochrona biocenoz wodnych zależy od ograniczenia dopływu zanieczyszczeń z całej lokalnej zlewni.

D15

Ochrona siedlisk i gatunków wodno-błotnych przez działania ochrony czynnej

działanie ochronne

Rodzaj działania

Czynna ochrona siedlisk i gatunków po wcześniejszej diagnozie potrzeb oraz wynikach monitoringu.

Sposób wykonania i zakres

- koszenie lub usuwanie nalotu drzew i krzewów na wybranych łąkach wilgotnych, torfowiskach i mokradłach
- utrzymywanie otwartego charakteru siedlisk
- zabezpieczanie miejsc rozrodu ptaków
- opieranie zakresu działań na monitoringu siedlisk i gatunków
- ocena skuteczności wcześniejszych zabiegów przed kontynuacją działań

Lokalizacja

Wybrane płaty łąk wilgotnych, torfowisk, mokradel, turzycowisk, starorzeczy i drobnych zbiorników wodnych, w których monitoring potwierdzi potrzebę działań; Bładowo.

Wniosek do prezentacji

Ochrona czynna powinna być punktowa, uzasadniona monitoringiem i ukierunkowana na konkretne siedliska lub gatunki.

10. Obszary realizacji działań ochronnych

2. **Ochrona zadrzewień** śródpolnych, przydrożnych, nadwodnych i historycznych, w tym zadrzewień łągowych.

Cel 2: pięć pakietów działań dla zadrzewień

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ciągłość i odtwarzanie zadrzewień
- pielęgnacja i bezpieczeństwo drzew
- mikrosiedliska, martwe drewno i bobry
- ekotony, łągi/olsy i retencja
- narzędzia systemowe, edukacja i GIS

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z gminami, zarządcami dróg, właścicielami i służbami
- lustracje, inwentaryzacja, ocena stanu i monitoring skuteczności
- nasadzenia rodzimych gatunków, uzupełnianie luk i pielęgnacja młodych drzew
- ochrona korzeni i mikrohabitatów; ograniczanie presji oraz gatunków obcych

Lokalizacja

Cały obszar Parku; priorytetowo aleje, szpalery, miedze, zadrzewienia przydrożne, śródpolne, nadwodne, łąkowe i olsowe, parki podworskie, cmentarze oraz strefy ekotonowe.

Wniosek do prezentacji

Zadrzewienia należy traktować jako sieć siedliskową, krajobrazową i kulturową.

Ciągłość i nasadzenia: odbudować sieć zadrzewień

synteza zapisów

Rodzaj działania

- uzupełnianie luk w alejach i szpalerach
- nasadzenia zastępcze, kompensacyjne i odtworzeniowe
- utrzymanie układu liniowego, kępowego i nadwodnego
- kontrola przyjęcia i pielęgnacja młodych drzew

Sposób wykonania i zakres

- rodzime gatunki dopasowane do siedliska
- zróżnicowana struktura wieku i gatunków
- odtwarzanie funkcji utraconych zadrzewień
- uzupełnianie wypadów, zabezpieczenia, podlewanie w suszy
- unikanie gatunków obcych i inwazyjnych

Lokalizacja

Miejsca po usuniętych drzewach, luki w alejach i szpalerach, miedze, obrzeża dróg, rowów, cieków, jezior i starorzeczy; cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Liczy się odtworzenie funkcji i układu przestrzennego, nie tylko liczba posadzonych drzew.

Pielęgnacja i bezpieczeństwo: chronić drzewa, nie tracić siedlisk

synteza zapisów

Rodzaj działania

- pielęgnacja drzew, alei i szpalerów
- ocena zdrowotna i reagowanie na zamieranie
- ochrona stref korzeniowych przy inwestycjach
- zachowanie drzew biocenotycznych i martwego drewna
- punktowe zabezpieczenia przed bobrem

Sposób wykonania i zakres

- zabiegi zgodne z biologią drzewa i okresami lęgowymi
- rozpoznanie nietoperzy, dziupli i mikrohabitatów
- ograniczanie robót, wykopów i zagęszczenia gleby przy pniach
- usuwanie drzew biocenotycznych tylko przy realnym zagrożeniu

Lokalizacja

Cały Park; szczególnie stare aleje, parki podworskie, cmentarze, zadrzewienia przydrożne, śródpolne i nadwodne oraz miejsca prac drogowych, budowlanych, melioracyjnych i infrastrukturalnych.

Wniosek do prezentacji

Bezpieczeństwo ludzi trzeba łączyć z ochroną mikrohabitatów starych i zamierających drzew.

Zadrzewienia nadwodne i ekotony: funkcja buforowa

synteza zapisów

Rodzaj działania

- strefy ekotonowe między lasem, łąką, polem i wodą
- ochrona zadrzewień łęgowych i olsowych
- zachowanie stosunków wodnych
- ograniczanie gatunków obcych i inwazyjnych

Sposób wykonania i zakres

- buforowanie cieków, rowów, jezior i starorzeczy
- unikanie odwodnienia i przyspieszonego odpływu
- wskazywanie potrzeby retencji lub spowolnienia odpływu
- niewprowadzanie gatunków obcych w nasadzeniach
- ochrona siedlisk otwartych przed nadmiernym zarastaniem

Lokalizacja

Brzegi cieków, rowów, jezior i starorzeczy; dolina rzeki Wel; mokradła, obniżenia hydrogeniczne, strefy przejściowe oraz zadrzewienia nadwodne, łęgowe i olsowe.

Wniosek do prezentacji

Zadrzewienia nadwodne chronią wodę, retencję, brzegi i ciągłość siedlisk.

Narzędzia wdrożeniowe i lokalizacje priorytetowe

synteza zapisów

Rodzaj działania

- inwentaryzacja i baza GIS
- WPR i pomiary gruntów przyjazne drzewom
- ochrona krajobrazu kulturowego
- edukacja właścicieli, zarządców i mieszkańców

Sposób wykonania i zakres

- dokumentowanie typu, długości, składu, wieku i kondycji
- wskazywanie potrzeb pielęgnacyjnych i odtworzeniowych
- uwzględnianie zadrzewień w planowaniu i decyzjach
- komunikacja o retencji, erozji, bioróżnorodności i dobrych praktykach

Lokalizacja

Aleje historyczne, drogi lokalne, parki podworskie, cmentarze, kapliczki, krzyże i miejsca pamięci; gospodarstwa rolne, miedze, miejscowości oraz tereny przy jeziorach i ciekach.

Wniosek do prezentacji

Wdrożenie wymaga danych, decyzji planistycznych i akceptacji właścicieli oraz zarządców.

Szczegóły

ZD1

Odtwarzanie i uzupełnianie zadrzewień liniowych, śródpolnych i nadwodnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Uzupełnianie luk oraz odbudowa alei, szpalerów i zadrzewień w celu zachowania ich ciągłości siedliskowej, krajobrazowej i migracyjnej.

Sposób wykonania i zakres

- działanie głównie pośrednie, przez współpracę z gminami, zarządcami dróg i właścicielami gruntów
- sadzenie rodzimych gatunków drzew i krzewów dostosowanych do siedliska
- nasadzenia o zróżnicowanej strukturze wiekowej i gatunkowej
- odtwarzanie funkcji utraconych zadrzewień
- w zadrzewieniach wierzbowych dopuszczenie cięć formujących przy zachowaniu wartości siedliskowej i krajobrazowej

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie luki w alejach, szpalerach, zadrzewieniach przydrożnych, śródpolnych, nadwodnych oraz w strefach ekotonowych.

Wniosek do prezentacji

Celem jest zachowanie ciągłości zadrzewień jako sieci siedliskowej, krajobrazowej i migracyjnej.

ZD2

Pielęgnacja drzew, alei i szpalerów

działanie ochronne

Rodzaj działania

Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych z poszanowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kompozycyjnych i bezpieczeństwa.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z instytucjami związanymi z ochroną Parku
- prowadzenie zabiegów z uwzględnieniem biologii drzewa
- uwzględnianie okresów lęgowych ptaków
- rozpoznanie obecności nietoperzy
- ochrona organizmów związanych z drzewami

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Pielęgnacja drzew powinna łączyć bezpieczeństwo ludzi z ochroną funkcji siedliskowych starych drzew.

ZD3

Zabezpieczanie wybranych drzew przed uszkodzeniami powodowanymi przez bobra

działanie ochronne

Rodzaj działania

Punktowa ochrona szczególnie cennych drzew przed lokalnymi uszkodzeniami powodowanymi przez bobra europejskiego.

Sposób wykonania i zakres

- działania wyłącznie w miejscach uzasadnionych ochroną szczególnie cennych drzew lub infrastruktury
- lustracje terenowe i współpraca z właściwymi instytucjami
- stosowanie osłon pni i zabezpieczeń mechanicznych
- uzgadnianie rozwiązań z właściwymi organami i właścicielami terenu
- traktowanie działalności bobra co do zasady jako naturalnego procesu ekologicznego

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Ograniczanie oddziaływania bobra powinno mieć charakter wyjątkowy i punktowy.

ZD4

Utrzymywanie ciągłości i struktury zadrzewień liniowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Nasadzenia uzupełniające służące zachowaniu ciągłości alei, szpalerów, miedz, zadrzewień nadwodnych i śródpolnych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca przy decyzjach dotyczących usuwania drzew i krzewów
- wskazywanie potrzeby nasadzeń zastępczych i uzupełniających
- odtwarzanie układu przestrzennego utraconych zadrzewień
- priorytet dla alei, szpalerów, miedz i zadrzewień nadwodnych

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Po usunięciu drzew najważniejsze jest odtworzenie struktury, a nie przypadkowe sadzenie pojedynczych egzemplarzy.

ZD5

Uwzględnianie drzew w pomiarach gruntów rolnych i instrumentach WPR

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie inicjatyw, aby obecność drzew na miedzach, przy drogach i w ekotonach nie zniechęcała do ich zachowania.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z rolnikami i instytucjami związanymi z ochroną Parku
- promowanie rozwiązań uwzględniających drzewa w rozliczeniach płatności bezpośrednich
- wspieranie zmian sposobów pomiarów powierzchni gruntów
- ograniczanie presji na usuwanie drzew z powodów formalno-rozliczeniowych

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

System płatności i pomiarów powinien sprzyjać zachowaniu drzew w krajobrazie rolniczym.

ZD6

Ocena stanu zdrowotnego drzew i ograniczanie czynników osłabiających zadrzewienia

działanie ochronne

Rodzaj działania

Rozpoznawanie chorób, patogenów, uszkodzeń, skutków suszy i procesów zamierania drzew.

Sposób wykonania i zakres

- lustracje terenowe we współpracy z właściwymi instytucjami
- rozpoznawanie objawów chorób i zamierania
- identyfikacja uszkodzeń mechanicznych i skutków suszy
- współpraca przy uzupełnianiu luk
- odbudowa alei i szpalerów tam, gdzie zamieranie drzew osłabia ich ciągłość

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Monitoring kondycji drzew pozwala wcześniej planować pielęgnację i nasadzenia uzupełniające.

ZD7

Utrzymywanie i kształtowanie stref ekotonowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie łagodnych przejść między ekosystemami z udziałem zadrzewień, zakrzewień i roślinności zielnej.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca przy decyzjach dotyczących usuwania drzew i krzewów
- nawiązanie do dobrych praktyk gospodarki leśnej, w tym buforów przy wodach
- odtwarzanie stref przejściowych między łąkami, lasami, wodami i gruntami rolnymi
- ochrona cennych siedlisk otwartych przed nadmiernym zarastaniem
- zachowanie buforowej funkcji zadrzewień przy wodach

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie granice lasów i pól, obrzeża łąk i pastwisk, brzegi cieków, rowów, jezior i starorzeczy oraz strefy przejściowe między siedliskami otwartymi i zadrzewionymi.

Wniosek do prezentacji

Ekotony powinny być strefą przejściową, a nie ostrą granicą między różnymi sposobami użytkowania terenu.

Inwentaryzacja i dokumentowanie zadrzewień

działanie ochronne

Rodzaj działania

Utworzenie i aktualizacja bazy danych/GIS dla zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, nadwodnych, alejowych i parkowych.

Sposób wykonania i zakres

- dokumentowanie lokalizacji, typu, długości lub powierzchni zadrzewień
- opis składu gatunkowego, wieku i stanu zdrowotnego
- ocena ciągłości przestrzennej i obecności luk
- identyfikacja drzew dziuplastych, zamierających i biocenotycznych
- wskazywanie potrzeb pielęgnacyjnych i odtworzeniowych

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie aleje przydrożne, miedze, zadrzewienia nadwodne, otoczenie cieków, rowów, jezior, starorzeczy oraz zadrzewienia w krajobrazie rolniczym.

Wniosek do prezentacji

Dobra baza danych jest podstawą planowania pielęgnacji, ochrony i odtwarzania zadrzewień.

ZD9

Ochrona stref korzeniowych drzew podczas prac inwestycyjnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie uszkodzeń drzew przy pracach drogowych, ziemnych, budowlanych, melioracyjnych i infrastrukturalnych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z zarządcami dróg, gminami, inwestorami i właścicielami gruntów
- ograniczanie robót w zasięgu systemów korzeniowych
- unikanie zagęszczania gleby i składowania materiałów pod drzewami
- ograniczanie głębokich wykopów oraz uszkodzania pni i koron
- nadzór dendrologiczny lub przyrodniczy w miejscach szczególnie cennych

Lokalizacja

Zadrzewienia przydrożne, alejowe, śródpolne i nadwodne narażone na oddziaływanie inwestycji, remontów dróg, prac melioracyjnych i infrastrukturalnych.

Wniosek do prezentacji

Ochrona drzewa podczas inwestycji zaczyna się od ochrony jego korzeni i gleby wokół pnia.

ZD10

Zachowanie drzew biocenotycznych, dziuplastych, zamierających i martwego drewna

działanie ochronne

Rodzaj działania

Pozostawianie struktur ważnych dla ptaków, nietoperzy, owadów saproksylicznych, grzybów, porostów i mszaków.

Sposób wykonania i zakres

- pozostawianie drzew dziuplastych, próchniejących i z owocnikami grzybów
- ochrona drzew z pęknięciami, wypróchnieniami, gniazdami i śladami żerowania owadów
- pozostawianie martwego drewna stojącego i leżącego
- usuwanie takich drzew tylko w przypadkach rzeczywistego zagrożenia
- łączenie ochrony mikrohabitatów z bezpieczeństwem ludzi i mienia

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie stare aleje, parki podworskie, cmentarze, zadrzewienia nadwodne, łęgowe, olsowe i śródpolne.

Wniosek do prezentacji

Stare, dziuplaste i zamierające drzewa są ważnymi mikrosiedliskami, nie tylko problemem pielęgnacyjnym.

ZD11

Kształtowanie zasad nasadzeń zastępczych, kompensacyjnych i odtworzeniowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Nasadzenia powinny odtwarzać funkcje utraconych zadrzewień oraz ich układ liniowy, alejowy, kępowy lub nadwodny.

Sposób wykonania i zakres

- dobór gatunków zgodny z siedliskiem i lokalnym charakterem krajobrazu
- stosowanie rodzimych gatunków drzew i krzewów
- w alejach preferowanie m.in. lip, dębów, klonów, wiązów i jesionów
- w zadrzewieniach nadwodnych stosowanie olszy, wierzb, wiązów, jesionów i rodzimych topól
- unikanie gatunków obcych i inwazyjnych

Lokalizacja

Miejsca po usuniętych drzewach i krzewach, luki w alejach i szpalerach, miedze, obrzeża dróg, rowów, cieków, jezior i starorzeczy.

Wniosek do prezentacji

Nasadzenia zastępcze powinny przywracać funkcję krajobrazową i siedliskową, a nie tylko liczbę drzew.

ZD12

Ograniczanie gatunków obcych i inwazyjnych w zadrzewieniach

działanie ochronne

Rodzaj działania

Rozpoznawanie i ograniczanie ekspansji gatunków obcych, inwazyjnych i problematycznych w obrębie zadrzewień.

Sposób wykonania i zakres

- rozpoznawanie stanowisk przy drogach, rowach, ciekach, terenach zdegradowanych i skrajach lasów
- działania ograniczające ekspansję w miejscach priorytetowych
- niewprowadzanie gatunków obcych w nasadzeniach zastępczych
- uwzględnianie problemu w nasadzeniach kompensacyjnych i odtworzeniowych

Lokalizacja

Zadrzewienia przydrożne, śródpolne, nadwodne, parkowe, cmentarne, obrzeża rowów, cieków, dróg i terenów porolnych.

Wniosek do prezentacji

Nasadzenia i pielęgnacja zadrzewień nie mogą wzmacniać ekspansji gatunków obcych.

ZD13

Ochrona stosunków wodnych zadrzewień łęgowych i olsowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie warunków wodnych, które decydują o trwałości zadrzewień nadwodnych, łęgowych i olsowych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z zarządcami wód, gminami, właścicielami gruntów i podmiotami wykonującymi prace melioracyjne
- unikanie działań pogłębiających odwodnienie siedlisk nadwodnych
- wskazywanie potrzeby utrzymania lub poprawy retencji
- ograniczanie przyspieszonego odpływu wody

Lokalizacja

Zadrzewienia nadwodne, łęgowe i olsowe w dolinie rzeki Wel, przy ciekach, rowach, jeziorach, starorzeczach, mokradłach i obniżeniach hydrogenicznych.

Wniosek do prezentacji

Bez właściwych stosunków wodnych zadrzewienia łęgowe i olsowe tracą swoje funkcje siedliskowe.

ZD14

Ochrona zadrzewień jako elementów krajobrazu kulturowego

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie zadrzewień historycznych i powiązanych z tradycyjnymi układami przestrzennymi.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z gminami, zarządcami dróg, właścicielami gruntów i służbami konserwatorskimi
- zachowanie historycznych alei i szpalerów
- ochrona zadrzewień przydrożnych, parkowych i cmentarnych
- uwzględnianie zadrzewień w dokumentach planistycznych
- powiązanie ochrony zadrzewień ze Strefami Ochrony Krajobrazu

Lokalizacja

Aleje, szpalery, zadrzewienia przy historycznych drogach, parkach podworskich, cmentarzach, kapliczkach, krzyżach przydrożnych i miejscach pamięci.

Wniosek do prezentacji

Zadrzewienia są częścią przyrody Parku, ale także nośnikiem historii i lokalnej tożsamości krajobrazu.

ZD15

Kontrola skuteczności nasadzeń i pielęgnacji młodych drzew

działanie ochronne

Rodzaj działania

Sprawdzanie, czy nasadzenia zastępcze, kompensacyjne i odtworzeniowe rzeczywiście się przyjmują.

Sposób wykonania i zakres

- ocena przeżywalności nasadzeń
- uzupełnianie wypadów
- zabezpieczanie młodych drzew przed uszkodzeniami mechanicznymi
- ochrona przed suszą, zgryzaniem i konkurencją roślinności zielnej
- pielęgnacja w pierwszych latach po posadzeniu, w tym podlewanie w okresach suszy, jeśli jest to możliwe

Lokalizacja

Miejsca nasadzeń zastępczych, kompensacyjnych i odtworzeniowych na całym obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

Samo posadzenie drzew nie wystarczy; o efekcie decydują pierwsze lata pielęgnacji.

ZD16

Edukacja właścicieli gruntów, zarządców dróg i mieszkańców

działanie ochronne

Rodzaj działania

Budowanie świadomości znaczenia zadrzewień dla krajobrazu, retencji, różnorodności biologicznej i jakości życia.

Sposób wykonania i zakres

- działania informacyjne o roli zadrzewień w ochronie krajobrazu i retencji
- pokazywanie znaczenia zadrzewień dla ograniczania erozji
- edukacja o znaczeniu drzew dla ptaków, nietoperzy, zapylaczy i organizmów martwego drewna
- promowanie dobrych praktyk pielęgnacji drzew
- ograniczanie nieuzasadnionego ogławiania

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie miejscowości, gospodarstwa rolne, drogi lokalne, tereny przy jeziorach i ciekach.

Wniosek do prezentacji

Ochrona zadrzewień będzie skuteczniejsza, jeśli właściciele i zarządcy rozumieją ich konkretne funkcje.

10. Obszary realizacji działań ochronnych

3. Ochrona łąk i starorzeczy

S1

Cel 3: pięć pakietów ochrony łąk i starorzeczy

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ekstensywne użytkowanie łąk
- diagnoza i ochrona starorzeczy
- retencja, bufory i jakość wód
- ochrona fauny wodno-błotnej
- ograniczanie presji i wsparcie WPR

Sposób wykonania i zakres

- koszenie mozaikowe, wypas i usuwanie biomasy
- monitoring, lustracje i diagnoza hydrologiczna
- przeciwdziałanie przekształceniom, intensyfikacji i zanieczyszczeniom
- współpraca z rolnikami, gminami, PGW Wody Polskie i doradztwem

Lokalizacja

Łąki, pastwiska, łąki zalewowe i wilgotne; starorzecza, zagłębienia dolinne, torfianki, oczka wodne, mokradła oraz dolina rzeki Wel i jej dopływów w granicach Parku.

Wniosek do prezentacji

Ochrona działa tylko wtedy, gdy łączy użytkowanie łąk z ochroną wody i starorzeczy.

Łąki: utrzymać ekstensywne użytkowanie

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ograniczanie sukcesji wtórnej
- zapotrzebowanie na siano i biomasę
- mozaikowe koszenie i ekstensywny wypas
- przeciwdziałanie intensyfikacji
- utrzymanie ciągłości siedlisk

Sposób wykonania i zakres

- koszenie cykliczne z usuwaniem biomasy
- mechaniczne usuwanie nalotu drzew i krzewów
- zróżnicowanie terminów pokosu i refugia dla fauny
- ograniczanie nawożenia, podsiewu, przeorywania i herbicydów
- wspieranie instrumentów rolno-środowiskowych

Lokalizacja

Łąki i pastwiska na obszarze Parku, szczególnie łąki świeże, wilgotne, zmiennowilgotne, zalewowe i torfowiskowe oraz trwałe użytki zielone w dolinie rzeki Wel.

Wniosek do prezentacji

Najważniejsze jest utrzymanie otwartego charakteru łąk bez ich intensyfikacji.

Starorzecza: najpierw diagnoza, potem interwencja

synteza zapisów

Rodzaj działania

- monitoring stanu starorzeczy
- lustracje i wykrywanie odpadów
- ochrona przed pogłębianiem i przekształcaniem
- ograniczanie biogenów i zanieczyszczeń
- ocena naturalnej sukcesji

Sposób wykonania i zakres

- ocena uwodnienia, wypłykania, zarastania i zanieczyszczenia
- analiza powiązań hydrologicznych z korytem Welu
- rozpoznanie gatunków chronionych i inwazyjnych
- działania techniczne tylko po diagnozie przyrodniczej i hydrologicznej
- usuwanie odpadów i zgłaszanie zagrożeń

Lokalizacja

Starorzecza rzeki Wel, zagłębienia dolinne, ich zlewnie bezpośrednie oraz grunty rolne przylegające do starorzeczy i terenów podmokłych w granicach Parku.

Wniosek do prezentacji

W starorzeczach brak pochopej interwencji bywa równie ważny jak samo działanie czynne.

Woda, bufory i fauna: ochrona układu dolinnego

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ochrona warunków wodnych
- spowalnianie odpływu i poprawa retencji
- strefy buforowe wokół wód
- ochrona płazów i fauny wodno-błotnej
- ograniczanie dopływu biogenów

Sposób wykonania i zakres

- rozpoznanie rowów, przepustów i odpływów
- utrzymanie podtopień tam, gdzie jest to zasadne i bezpieczne
- zachowanie roślinności zielnej, szuwarowej, krzewiastej i drzewiastej
- ograniczanie orki, nawożenia i składowania przy wodach
- dostosowanie prac do okresów rozrodu zwierząt

Lokalizacja

Dolina rzeki Wel i jej dopływów, jeziora, starorzecza, torfianki, oczka wodne, okresowe rozlewiska, obniżenia hydrogeniczne, mokradła, turzycowiska i wilgotne łąki.

Wniosek do prezentacji

Dla łąk i starorzeczy kluczowy jest cały układ dolinny, nie tylko pojedynczy zbiornik.

Presje i wdrożenie: reagować tam, gdzie ryzyko rośnie

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ograniczanie gatunków obcych i inwazyjnych
- przeciwdziałanie presji rekreacyjnej
- ochrona przed trwałą zmianą użytkowania
- wsparcie właścicieli w instrumentach WPR
- ochrona korytarzy i ciągłości siedlisk

Sposób wykonania i zakres

- monitoring inwazyjnych stanowisk i szybkie działania punktowe
- kierowanie ruchu do miejsc odpornych i udostępnionych
- opiniowanie planów, inwestycji i zmian użytkowania
- informowanie o finansowaniu ekstensywnego użytkowania
- edukacja właścicieli i użytkowników terenów

Lokalizacja

Łąki, brzegi starorzeczy, rowy, cieki, drogi, odłogi, tereny porolne, łąki nadrzeczne, brzegi rzeki Weł, dojścia do wody oraz obszary sąsiadujące ze szlakami turystycznymi.

Wniosek do prezentacji

Skuteczność ochrony zależy od współpracy z właścicielami i szybkiej reakcji na presję.

Szczegóły

LS1

Ograniczanie sukcesji wtórnej na nieużytkowanych łąkach i pastwiskach

działanie ochronne

Rodzaj działania

Przywracanie lub utrzymywanie ekstensywnego użytkowania trwałych użytków zielonych zagrożonych zarastaniem.

Sposób wykonania i zakres

- działanie głównie pośrednie, poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- preferencje dla dofinansowań wspierających ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe
- cykliczne koszenie z usuwaniem biomasy oraz ekstensywny wypas
- mechaniczne usuwanie nalotu drzew i krzewów
- dostosowanie zabiegów do siedliska, stosunków wodnych i gatunków chronionych

Lokalizacja

Łąki na terenie obszaru Parku.

Wniosek do prezentacji

Najważniejsze jest utrzymanie otwartego charakteru łąk bez ich intensyfikacji.

LS2

Wspieranie zapotrzebowania na biomasę łąkową oraz wypasu na pastwiskach

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wzmacnianie ekonomicznych i organizacyjnych warunków dalszego użytkowania łąk oraz pastwisk.

Sposób wykonania i zakres

- działanie pośrednie, prowadzone przez współpracę z rolnikami, właścicielami gruntów, gminami i doradztwem rolniczym
- promowanie wykorzystania siana i biomasy łąkowej
- wspieranie ekstensywnego wypasu jako narzędzia utrzymania siedlisk otwartych
- łączenie ochrony przyrody z racjonalnym użytkowaniem rolniczym

Lokalizacja

Łąki na terenie obszaru Parku.

Wniosek do prezentacji

Łąka pozostaje cenna przyrodniczo wtedy, gdy ma sensowne, trwałe użytkowanie.

Monitorowanie i diagnozowanie stanu starorzeczy

działanie ochronne

Rodzaj działania

Rozpoznawanie, czy zmiany w starorzeczach wynikają z naturalnej sukcesji, czy z presji antropogenicznej.

Sposób wykonania i zakres

- ocena uwodnienia, wypłykania, zarastania i zanieczyszczenia
- rozpoznanie gatunków chronionych, rzadkich oraz inwazyjnych
- analiza powiązań hydrologicznych ze współczesnym korytem rzeki Wel
- nietraktowanie każdego zarastania jako zagrożenia
- rozważanie działań czynnych dopiero po ocenie zasadności, skuteczności i trwałości efektu

Lokalizacja

Starorzecza na terenie obszaru Parku.

Wniosek do prezentacji

Diagnoza powinna poprzedzać każde działanie techniczne przy starorzeczach.

LS4

Wspieranie inicjatyw przeciwdziałających spadkowi rentowności rolnictwa

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie presji ekonomicznej prowadzącej do porzucania lub przekształcania użytków rolnych.

Sposób wykonania i zakres

- działanie poza bezpośrednimi możliwościami Służby Parku
- współpraca przy opiniowaniu planowanych zmian użytkowania gruntów
- wskazywanie skutków przyrodniczych odchodzenia od użytkowania łąk
- wnioskowanie o działania ograniczające zagrożenia, gdy cel ochrony nie może być osiągnięty

Lokalizacja

Łąki na terenie obszaru Parku.

Wniosek do prezentacji

Ochrona łąk wymaga także uwzględnienia realiów prowadzenia gospodarstw.

LS5

Przeciwdziałanie trwałemu przekształcaniu łąk i pastwisk

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ochrona trwałych użytków zielonych przed zmianą w zabudowę, plantacje, zalesienia lub inne trwałe formy użytkowania.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca przy opiniowaniu dokumentów planistycznych, decyzji lokalizacyjnych i zamierzeń inwestycyjnych
- ograniczanie zalesiania cennych siedlisk otwartych
- przeciwdziałanie przeznaczaniu łąk pod zabudowę, fotowoltaikę, plantacje i inne trwałe przekształcenia
- wnioskowanie o działania ograniczające, gdy zagrożone są cele ochrony Parku

Lokalizacja

Łąki, pastwiska i łąki zalewowe na obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

Trwałe przekształcenie łąki zwykle oznacza utratę jej funkcji siedliskowej i krajobrazowej.

LS6

Ochrona ciągłości siedlisk i drożności korytarzy migracyjnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Przeciwdziałanie zmianom użytkowania gruntów, które rozrywają układ łąk, dolin i powiązań ekologicznych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca przy opiniowaniu planowanych zmian użytkowania terenu
- identyfikowanie miejsc ważnych dla ciągłości siedlisk i migracji gatunków
- ograniczanie zmian prowadzących do izolacji płatów łąk i mokradł
- wnioskowanie o działania eliminujące lub ograniczające zagrożenia dla korytarzy

Lokalizacja

Łąki na terenie obszaru Parku.

Wniosek do prezentacji

Łąki trzeba traktować jako sieć powiązań, a nie zbiór pojedynczych działek.

LS7

Lustracje terenowe starorzeczy i ich otoczenia

działanie ochronne

Rodzaj działania

Systematyczne rozpoznawanie miejsc zaśmiecania i składowania odpadów przy starorzeczach.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca przy lustracjach terenowych
- informowanie właściwych podmiotów o zagrożeniach przyrody i krajobrazu
- identyfikacja nielegalnych składowisk odpadów i miejsc zaśmiecania
- wspieranie zapobiegania oraz usuwania odpadów

Lokalizacja

Starorzecza na terenie obszaru Parku.

Wniosek do prezentacji

Regularne lustracje pozwalają szybko wyłapać presję, zanim stanie się trwałym problemem.

LS8

Wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniu wód powierzchniowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie dopływu zanieczyszczeń do rzek, cieków, jezior, starorzeczy i mokradeł.

Sposób wykonania i zakres

- działanie poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- współpraca przy lustracjach terenowych
- informowanie o zagrożeniach dla przyrody i krajobrazu
- wymiana informacji z podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną, kontrolę i zarządzanie terenem

Lokalizacja

Cały obszar Parku.

Wniosek do prezentacji

Jakość wód w starorzeczach zależy także od działań prowadzonych w ich otoczeniu i zlewni.

LS9

Utrzymywanie ekstensywnego, mozaikowego użytkowania łąk

działanie ochronne

Rodzaj działania

Prowadzenie gospodarki łąkowej w sposób zróżnicowany przestrzennie i czasowo, korzystny dla fauny i flory.

Sposób wykonania i zakres

- promowanie koszenia mozaikowego
- zróżnicowanie terminów pokosu na sąsiadujących działkach
- pozostawianie okresowych refugium dla fauny
- usuwanie biomasy po pokosie
- dostosowanie terminów i intensywności do siedlisk, gatunków chronionych oraz pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych

Lokalizacja

Łąki, pastwiska i łąki zalewowe na obszarze Parku, szczególnie w dolinie rzeki Wel, w sąsiedztwie starorzeczy, mokradeł i obszarów Natura 2000.

Wniosek do prezentacji

Mozaikowe użytkowanie zmniejsza jednoczesną utratę schronień, pokarmu i miejsc rozrodu.

LS10

Ograniczanie intensyfikacji użytkowania łąk i pastwisk

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zapobieganie zabiegom, które upraszczają skład florystyczny, strukturę runi i wartość siedliskową użytków zielonych.

Sposób wykonania i zakres

- ograniczanie nadmiernego nawożenia
- unikanie podsiewu wysokowydajnych mieszanek traw
- ograniczanie przeorywania trwałych użytków zielonych
- unikanie wałowania w okresach wrażliwych dla fauny
- ograniczanie herbicydów i innych zabiegów upraszczających runię

Lokalizacja

Łąki świeże, wilgotne, zmiennowilgotne, zalewowe i torfowiskowe na obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

Ekstensywność jest warunkiem utrzymania różnorodności biologicznej łąk.

LS11

Ochrona warunków wodnych łąk wilgotnych, starorzeczy i zagłębień dolinnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie lub poprawa retencji tam, gdzie jest to uzasadnione przyrodniczo i bezpieczne dla użytkowania terenu.

Sposób wykonania i zakres

- rozpoznanie rowów, przepustów i odpływów odwadniających
- wspieranie spowolnienia odpływu wód
- utrzymanie okresowych podtopień w miejscach właściwych przyrodniczo
- poprawa retencji bez zagrożenia dla ludzi, infrastruktury i użytkowania gruntów

Lokalizacja

Dolina rzeki Wel i jej dopływów, łąki wilgotne, łąki zalewowe, starorzecza, obniżenia hydrogeniczne, torfianki i mokradła.

Wniosek do prezentacji

Dla łąk wilgotnych i starorzeczy kluczowa jest nie tylko woda w korycie rzeki, ale cały układ dolinny.

LS12

Zachowanie stref buforowych wokół wód

działanie ochronne

Rodzaj działania

Utrzymywanie pasów roślinności ograniczających spływ biogenów, pestycydów i zawiesiny do wód.

Sposób wykonania i zakres

- zachowanie roślinności zielnej, szuwarowej, ziołoroślowej, krzewiastej lub drzewiastej
- ograniczanie orki w bezpośrednim sąsiedztwie wód
- ograniczanie nawożenia przy starorzeczach, oczkach wodnych, jeziorach i ciekach
- unikanie składowania biomasy, odpadów i materiałów przy wodach

Lokalizacja

Dolina rzeki Wel i jej dopływów, jeziora, łąki wilgotne, łąki zalewowe, starorzecza, obniżenia hydrogeniczne, torfianki i mokradła.

Wniosek do prezentacji

Strefa buforowa jest prostym narzędziem ochrony jakości wód i siedlisk brzegowych.

LS13

Ograniczanie doływu biogenów i zanieczyszczeń do starorzeczy

działanie ochronne

Rodzaj działania

Współpraca z właścicielami i instytucjami w celu ograniczania źródeł presji w bezpośrednich zlewniach starorzeczy.

Sposób wykonania i zakres

- identyfikacja źródeł spływu powierzchniowego
- rozpoznawanie nielegalnych zrzutów, odpadów i presji rolniczej
- współpraca z właścicielami, gminami, PGW Wody Polskie i organami kontrolnymi
- promowanie dobrych praktyk rolniczych, stref buforowych i ograniczania nawożenia przy wodach

Lokalizacja

Starorzecza rzeki Wel, ich zlewnie bezpośrednie oraz grunty rolne przylegające do zagłębień starorzeczy.

Wniosek do prezentacji

Ochrona starorzecza zaczyna się często na sąsiednich gruntach.

LS14

Ochrona starorzeczy przed nieuzasadnionym pogłębianiem i przekształcaniem

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ostrożne podejście do działań technicznych ingerujących w dno, brzegi lub stosunki wodne starorzeczy.

Sposób wykonania i zakres

- każde działanie poprzedzone diagnozą przyrodniczą i hydrologiczną
- nietraktowanie naturalnego wypłymania i zarastania automatycznie jako zagrożenia
- unikanie zasypywania, pogłębiania i technicznego kształtowania brzegów bez uzasadnienia
- działania techniczne tylko przy zmianach przyspieszonych antropogenicznie i trwałym efekcie ochronnym

Lokalizacja

Starorzecza i zagłębienia dolinne rzeki Wel na obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

W starorzeczach zbyt szybka interwencja może być większym problemem niż naturalny proces sukcesji.

LS15

Ochrona miejsc rozrodu płazów oraz siedlisk fauny wodno-błotnej

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie mikrosiedlisk ważnych dla płazów, bezkręgowców i ptaków związanych ze starorzeczami oraz wilgotnymi łąkami.

Sposób wykonania i zakres

- zachowanie płytkich, okresowo zalewanych zagłębień
- ochrona oczek wodnych, turzycowisk i szuwarów
- ograniczanie zasypywania, osuszania i zanieczyszczania siedlisk
- dostosowanie terminów koszenia i prac terenowych do okresów rozrodu zwierząt

Lokalizacja

Starorzecza, torfianki, oczka wodne, okresowe rozlewiska, wilgotne łąki i turzycowiska w dolinie rzeki Wel oraz innych częściach Parku.

Wniosek do prezentacji

Małe, okresowe i płytkie siedliska wodne mają dużą wartość dla fauny dolinnej.

LS16

Ograniczanie ekspansji gatunków obcych i inwazyjnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Kontrola gatunków inwazyjnych na łąkach, przy starorzeczach oraz w miejscach zaburzonych.

Sposób wykonania i zakres

- monitoring stanowisk inwazyjnych wzdłuż cieków, rowów, dróg, odłogów i miejsc zaburzonych
- działania ograniczające rozprzestrzenianie w miejscach priorytetowych
- zapobieganie przenoszeniu diaspor podczas prac terenowych i użytkowania gruntów
- edukacja właścicieli i użytkowników terenów

Lokalizacja

Łąki, brzegi starorzeczy, rowy, ciek, drogi, odłogi i tereny porolne na obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

Najskuteczniejsze jest szybkie reagowanie w miejscach, skąd gatunki inwazyjne mogą się łatwo rozprzestrzeniać.

LS17

Wspieranie udziału właścicieli łąk w instrumentach rolno-środowiskowo-klimatycznych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Łączenie ochrony siedlisk z dostępnymi mechanizmami finansowania ekstensywnego użytkowania.

Sposób wykonania i zakres

- informowanie o możliwościach finansowania ekstensywnego użytkowania łąk
- promowanie instrumentów wspierających ochronę siedlisk i gatunków trwałych użytków zielonych
- współpraca z doradztwem rolniczym, gminami i instytucjami obsługującymi WPR
- kierowanie uwagi właścicieli na rozwiązania zgodne z celami ochrony Parku

Lokalizacja

Łąki i pastwiska na obszarze Parku.

Wniosek do prezentacji

Instrumenty WPR mogą być praktycznym pomostem między ochroną przyrody a decyzjami właścicieli gruntów.

LS18

Ochrona starorzeczy i łąk przed presją rekreacyjną

działanie ochronne

Rodzaj działania

Kierowanie ruchu rekreacyjnego tak, aby nie pogarszał stanu brzegów, łąk nadrzecznych i starorzeczy.

Sposób wykonania i zakres

- ograniczanie nieformalnych dojazdów do starorzeczy
- przeciwdziałanie biwakom, paleniskom, wydeptywaniu i zaśmiecaniu
- kierowanie ruchu do miejsc udostępnionych i bardziej odpornych
- informowanie o zasadach korzystania z terenów nadwodnych i łąkowych

Lokalizacja

Starorzecza, łąki nadrzeczne, brzegi rzeki Weł, miejsca dojeżdż do wody i tereny sąsiadujące ze szlakami turystycznymi.

Wniosek do prezentacji

Udostępnianie powinno koncentrować ruch tam, gdzie nie niszczy najwrażliwszych siedlisk.

10. Obszary realizacji działań ochronnych

4. Ochrona gatunków zwierząt i ich siedlisk

Cel 4: pakiety ochrony gatunków i siedlisk

synteza zapisów

Rodzaj działania

- siedliska otwarte i korytarze
- kolizje z infrastrukturą i drogami
- drzewa biocenotyczne i zabudowa
- siedliska wodno-błotne i ichtiofauna
- presje, monitoring i ochrona czynna

Sposób wykonania i zakres

- monitoring stanowisk, migracji, kolizji i presji
- współpraca z rolnikami, gminami, RDOŚ, zarządcami i służbami
- rekomendacje techniczne dla linii, dróg i budynków
- edukacja użytkowników terenu i mieszkańców
- działania czynne tylko po rozpoznaniu potrzeb

Lokalizacja

Cały obszar Parku; szczególnie dolina rzeki Wel, jeziora, starorzecza, mokradła, łąki, pastwiska, lasy, zadrzewienia, zabudowa wiejska oraz lokalne korytarze migracyjne.

Wniosek do prezentacji

Ochrona gatunków wymaga jednoczesnej ochrony siedlisk, łączności i miejsc największej presji.

Siedliska otwarte i korytarze migracyjne

synteza zapisów

Rodzaj działania

- utrzymanie TUZ, łąk i pastwisk
- ograniczanie odłogowania i zarastania
- wsparcie rentowności ekstensywnego użytkowania
- ochrona ciągłości siedlisk i powiązań
- zachowanie drzew siedliskowych

Sposób wykonania i zakres

- promowanie WPR i programów rolno-środowiskowych
- monitoring użytkowania gruntów i populacji gatunków
- opiniowanie zmian użytkowania i zagospodarowania
- identyfikacja odcinków istotnych dla drożności
- pozostawianie drzew dziuplastych i martwego drewna

Lokalizacja

Trwałe użytki zielone, grunty rolne, odłogi, łąki, pastwiska, dolina rzeki Wel, starorzecza, mokradła, kompleksy leśne, zadrzewienia oraz powiązania między ostojami fauny.

Wniosek do prezentacji

Siedliska zwierząt trzeba traktować jako sieć, a nie zbiór pojedynczych miejsc.

Infrastruktura i zabudowa: mniej śmiertelności

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ograniczanie kolizji ptaków z liniami
- zabezpieczanie słupów i izolatorów
- ochrona ptaków na drogach
- ochrona ptaków i nietoperzy w budynkach
- łagodzenie konfliktów z ptakami w zabudowie

Sposób wykonania i zakres

- wskazywanie odcinków wysokiego ryzyka
- znaczniki ostrzegawcze i zabezpieczenia techniczne
- tymczasowe wygradzenia, oznakowanie i przenoszenie ptaków
- rozpoznanie przed remontami i termomodernizacją
- budki, szczeliny, platformy i miejsca zastępcze

Lokalizacja

Napowietrzne linie elektroenergetyczne, drogi migracji ptaków, drogi przy zbiornikach i mokradłach, zabudowa wiejska, budynki gospodarcze, obiekty publiczne, sakralne, mosty i przepusty.

Wniosek do prezentacji

Największy efekt dają punktowe działania tam, gdzie śmiertelność lub konflikt powtarza się regularnie.

Wody i mokradła: ochrona miejsc rozrodu

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ochrona płazów i fauny wodno-błotnej
- ochrona ptaków łąkowych i wodnych
- zachowanie szuwarów i stref brzegowych
- ochrona ichtiofauny i organizmów wodnych
- ograniczanie przenoszenia gatunków między wodami

Sposób wykonania i zakres

- monitoring miejsc rozrodu i siedlisk lęgowych
- ochrona oczek, torfianek, rozlewisk, rowów i starorzeczy
- dostosowanie koszenia, wypasu i prac do sezonu lęgowego
- niewprowadzanie gatunków obcych i ostrożne zarybianie
- edukacja wędkarzy i użytkowników wód

Lokalizacja

Drobne zbiorniki wodne, oczka śródpolne, starorzecza, torfianki, mokradła, rowy, rozlewiska, wilgotne łąki, szuwary, brzegi jezior, rzeka Wel, jej dopływy i inne wody Parku.

Wniosek do prezentacji

Małe, płytkie i okresowe siedliska wodne są często kluczowe dla rozrodu i przetrwania fauny.

Presje i wdrożenie: szybka reakcja i dane

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ograniczanie gatunków obcych i inwazyjnych
- presja turystyczna, rekreacyjna i zwierzęta domowe
- kłusownictwo i celowe płoszenie
- dokumentowanie stanowisk gatunków
- ochrona czynna gatunków priorytetowych

Sposób wykonania i zakres

- monitoring i szybka reakcja w miejscach presji
- kierowanie ruchu do miejsc udostępnionych
- edukacja mieszkańców, turystów, kajakarzy i wędkarzy
- baza GIS i ostrożne udostępnianie danych wrażliwych
- działania czynne po ocenie zasadności i skuteczności

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie strefy brzegowe, szlak kajakowy Welu, miejsca rekreacji, wody, ostoje fauny, siedliska gatunków chronionych, zabudowa wiejska i lokalne korytarze migracyjne.

Wniosek do prezentacji

Skuteczność zależy od danych, współpracy ze służbami i szybkiej reakcji na presję.

Szczegóły

ZW1

Promowanie ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk

działanie ochronne

Rodzaj działania

Utrzymanie trwałych użytków zielonych jako podstawowych siedlisk gatunków związanych z krajobrazem rolniczym.

Sposób wykonania i zakres

- działanie głównie pośrednie, prowadzone przez współpracę z rolnikami, właścicielami gruntów, gminami i doradztwem rolniczym
- promowanie programów rolno-środowiskowo-klimatycznych i instrumentów WPR
- wspieranie zbioru siana, ekstensywnego koszenia i wypasu
- podkreślanie znaczenia łąk jako miejsc rozrodu, żerowania, odpoczynku i migracji zwierząt

Lokalizacja

Trwałe użytki zielone, łąki, pastwiska, łąki zalewowe, siedliska wilgotne i zmiennowilgotne, szczególnie w dolinie rzeki Wel oraz przy starorzeczach i mokradłach.

Wniosek do prezentacji

Ekstensywne użytkowanie łąk jest jednym z najważniejszych narzędzi ochrony fauny krajobrazu rolniczego.

ZW2

Wspieranie rentowności ekstensywnego użytkowania gruntów rolnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie ekonomicznej presji na zmianę użytkowania terenów ważnych dla siedlisk zwierząt.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z instytucjami mającymi związek z ochroną Parku
- opiniowanie planowanych zmian użytkowania gruntów
- wskazywanie ryzyka utraty siedlisk zwierząt krajobrazu rolniczego
- wnioskowanie o działania ograniczające zagrożenie, gdy cele ochrony nie mogą być osiągnięte

Lokalizacja

Trwałe użytki zielone, grunty rolne i tereny otwarte zagrożone zmianą użytkowania na zabudowę, zalesienia, instalacje techniczne lub inne formy trwałego przekształcenia.

Wniosek do prezentacji

Bez realnych podstaw ekonomicznych ekstensywne użytkowanie siedlisk zwierząt będzie coraz trudniejsze do utrzymania.

ZW3

Ograniczanie odłogowania i zarastania użytków rolnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Przeciwdziałanie utracie siedlisk gatunków krajobrazu otwartego przez zarastanie nieużytkowanych gruntów.

Sposób wykonania i zakres

- monitorowanie zmian użytkowania gruntów
- monitoring stanu siedlisk i populacji gatunków otwartego krajobrazu rolniczego
- uwzględnianie ptaków krajobrazu rolniczego, w tym bociana białego
- współpraca przy opiniowaniu planowanych zmian
- wnioskowanie o działania eliminujące lub ograniczające zagrożenia

Lokalizacja

Nieużytkowane lub słabo użytkowane użytki rolne, łąki, pastwiska, odłogi i tereny otwarte podlegające sukcesji, szczególnie w dolinie rzeki Wel, przy mokradłach i starorzeczach.

Wniosek do prezentacji

Zarastanie odłogów stopniowo zmniejsza powierzchnię siedlisk gatunków wymagających krajobrazu otwartego.

ZW4

Ograniczanie śmiertelności ptaków na liniach elektroenergetycznych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zmniejszanie ryzyka kolizji ptaków z przewodami oraz porażeń prądem na elementach infrastruktury energetycznej.

Sposób wykonania i zakres

- monitorowanie miejsc kolizji i porażeń ptaków
- priorytet dla gatunków drapieżnych, rzadkich, chronionych i szczególnie narażonych
- współpraca z operatorami sieci, gminami, RDOŚ i organizacjami przyrodniczymi
- wskazywanie odcinków wysokiego ryzyka
- rekomendowanie znaczników ostrzegawczych, zabezpieczeń stupów i izolatorów

Lokalizacja

Napowietrzne linie elektroenergetyczne, słupy i przewody w granicach Parku, szczególnie przy dolinie Wel, jeziorach, mokradłach, łąkach i trasach regularnych przelotów ptaków.

Wniosek do prezentacji

Dobrze wskazane miejsca kolizyjne pozwalają kierować działania techniczne tam, gdzie są najbardziej potrzebne.

ZW5

Zachowanie drzew biocenotycznych, dziuplastych i martwego drewna

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ochrona struktur drzewnych ważnych jako miejsca rozrodu, schronienia i żerowania wielu grup zwierząt.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z nadleśnictwami, właścicielami lasów, zarządcami terenów, gminami i służbami konserwatorskimi
- pozostawianie drzew dziuplastych, zamierających i próchniejących
- zachowanie drzew z gniazdami, pęknięciami, owocnikami grzybów i śladami żerowania owadów
- pozostawianie biogrup do naturalnego rozkładu
- uwzględnianie bezpieczeństwa ludzi, mienia i infrastruktury

Lokalizacja

Kompleksy leśne, starodrzewy, zadrzewienia śródpolne, przydrożne i nadwodne, parki podworskie, aleje, szpalery oraz inne miejsca występowania drzew siedliskowych.

Wniosek do prezentacji

Stare i zamierające drzewa są kluczową infrastrukturą siedliskową dla wielu gatunków.

ZW6

Ograniczanie kolonizacji przez gatunki obce i inwazyjne

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zapobieganie zdomowieniu się gatunków obcych, które zagrażają rodzimej faunie, florze i grzybom.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z lokalną społecznością, instytucjami i organizacjami ochrony przyrody
- monitoring występowania gatunków obcych i inwazyjnych
- zwalczanie lub odłowy wyłącznie przez uprawnione podmioty
- prowadzenie działań zgodnie z przepisami odrębnymi
- priorytet dla miejsc, gdzie gatunki obce wpływają na rodzimą faunę

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie dolina rzeki Wel, brzegi jezior i cieków, mokradła, starorzecza, lasy, zadrzewienia, zabudowa wiejska i miejsca rozprzestrzeniania gatunków inwazyjnych.

Wniosek do prezentacji

W przypadku gatunków inwazyjnych najważniejsze jest wczesne wykrycie i szybka reakcja.

ZW7

Ochrona ciągłości siedlisk i korytarzy migracyjnych zwierząt

działanie ochronne

Rodzaj działania

Przeciwdziałanie zmianom użytkowania gruntów, które ograniczają przemieszczanie się zwierząt między ostojami.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z instytucjami mającymi związek z ochroną Parku
- opiniowanie planowanych zmian użytkowania i zagospodarowania terenu
- identyfikacja odcinków istotnych dla drożności korytarzy
- wnioskowanie o działania ograniczające zagrożenia dla ciągłości siedlisk

Lokalizacja

Lokalne i ponadlokalne korytarze migracyjne, szczególnie dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne, kompleksy leśne, zadrzewienia śródpolne, łąki, mokradła i powiązania między ostojami fauny.

Wniosek do prezentacji

Siedliska zwierząt wymagają łączności przestrzennej, a nie tylko ochrony pojedynczych miejsc.

ZW8

Ograniczanie konfliktów z ptakami gniazdującymi w zabudowie

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie rozwiązań, które pozwalają zachować miejsca lęgowe ptaków przy jednoczesnym ograniczaniu uciążliwości dla mieszkańców.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z mieszkańcami, gminami, zarządcami budynków, RDOŚ i organizacjami przyrodniczymi
- edukacja o korzyściach ekologicznych wynikających z obecności ptaków
- wskazywanie rozwiązań ograniczających uciążliwości
- w uzasadnionych przypadkach montaż platform lub innych miejsc gniazdowych zastępczych
- prowadzenie działań zgodnie z przepisami ochrony gatunkowej

Lokalizacja

Miejscowości, zabudowa wiejska, gospodarstwa rolne, obiekty publiczne, sakralne i gospodarcze oraz miejsca gniazdowania ptaków związanych z zabudową.

Wniosek do prezentacji

Konflikty z ptakami w zabudowie często można rozwiązać bez niszczenia miejsc lęgowych.

ZW9

Ochrona miejsc rozrodu płazów i fauny wodno-błotnej

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie drobnych, płytkich i okresowych siedlisk wodnych, które pełnią funkcję miejsc rozrodu i schronienia.

Sposób wykonania i zakres

- monitoring miejsc rozrodu płazów
- ochrona oczek śródpolnych, torfianek, starorzeczy, okresowych rozlewisk i rowów
- wspieranie zachowania lub odtworzenia płytkich zbiorników wodnych
- ograniczanie zasypywania, osuszania i zanieczyszczania
- utrzymywanie stref buforowych i uwzględnianie okresów rozrodu

Lokalizacja

Drobne zbiorniki wodne, oczka śródpolne, starorzecza, torfianki, mokradła, rowy, okresowe rozlewiska, wilgotne łąki i ich strefy buforowe.

Wniosek do prezentacji

Niewielkie zbiorniki i okresowe rozlewiska mogą mieć bardzo duże znaczenie dla rozrodu płazów.

ZW10

Ograniczanie śmiertelności płazów na drogach

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zmniejszanie strat populacji płazów w czasie sezonowych migracji między siedliskami lądowymi i wodnymi.

Sposób wykonania i zakres

- monitoring miejsc sezonowych migracji płazów
- identyfikacja odcinków dróg o podwyższonej śmiertelności
- współpraca z zarządcami dróg, gminami, szkołami i organizacjami społecznymi
- stosowanie tymczasowych wygradzeń i oznakowania
- przenoszenie płazów przez osoby uprawnione lub przeszkolone

Lokalizacja

Odcinki dróg przecinające trasy sezonowych migracji płazów, szczególnie przy zbiornikach wodnych, mokradłach, starorzeczach, wilgotnych łąkach, rowach i kompleksach leśnych.

Wniosek do prezentacji

Największy efekt dają działania punktowe w miejscach regularnych migracji i wysokiej śmiertelności.

ZW11

Ochrona siedlisk ptaków wodno-błotnych i łąkowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Dostosowanie użytkowania łąk, stref brzegowych i mokradł do wymagań ptaków lęgowych oraz żerujących.

Sposób wykonania i zakres

- dostosowanie koszenia, wypasu i prac utrzymaniowych do okresu lęgowego
- promowanie mozaikowego koszenia
- pozostawianie refugium dla fauny
- ograniczanie presji turystycznej
- zachowanie roślinności szuwarowej i stref brzegowych

Lokalizacja

Łąki wilgotne, zmiennowilgotne i zalewowe, szuwały, turzycowiska, starorzecza, dolina rzeki Wel, brzegi jezior, mokradła oraz inne siedliska ptaków wodno-błotnych i łąkowych.

Wniosek do prezentacji

Terminy prac i mozaika użytkowania decydują o tym, czy siedlisko pozostaje bezpieczne w sezonie lęgowym.

ZW12

Ochrona nietoperzy i ptaków gniazdujących w budynkach

działanie ochronne

Rodzaj działania

Prowadzenie remontów i termomodernizacji tak, aby nie niszczyć schronień nietoperzy ani miejsc gniazdowania ptaków.

Sposób wykonania i zakres

- edukacja właścicieli i zarządców budynków
- rozpoznanie przyrodnicze przed remontami, pracami dekarскими i adaptacją poddaszy
- stosowanie odpowiednich terminów prac i zabezpieczeń
- w razie potrzeby tworzenie rozwiązań zastępczych: budek, szczelin, platform lub elementów elewacyjnych
- postępowanie zgodnie z przepisami ochrony gatunkowej

Lokalizacja

Zabudowa wiejska, budynki mieszkalne i gospodarcze, obiekty sakralne, szkoły, świetlice, mosty, przepusty, piwnice, poddasza i inne schronienia nietoperzy lub miejsca gniazdowania ptaków.

Wniosek do prezentacji

Remont budynku może być zgodny z ochroną gatunkową, jeśli poprzedza go rozpoznanie i właściwy termin prac.

ZW13

Ograniczanie presji zwierząt domowych na dziką faunę

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zmniejszanie wpływu swobodnie przemieszczających się zwierząt domowych na ptaki, płazy, gady i drobne ssaki.

Sposób wykonania i zakres

- edukacja mieszkańców i turystów
- informowanie o wpływie kotów wychodzących i psów prowadzonych bez smyczy
- promowanie prowadzenia psów na smyczy w miejscach wrażliwych
- ograniczanie swobodnego przemieszczania się kotów poza posesję
- szczególna uwaga w okresie lęgowym ptaków i rozrodu drobnych kręgowców

Lokalizacja

Miejscowości, zabudowa rozproszona, gospodarstwa, strefy brzegowe, łąki, zadrzewienia, szlaki turystyczne, miejsca rekreacji i sąsiedztwo siedlisk wrażliwych.

Wniosek do prezentacji

Odpowiedzialna opieka nad zwierzętami domowymi jest realnym elementem ochrony dzikiej fauny.

ZW14

Ograniczanie presji turystycznej i rekreacyjnej na zwierzęta

działanie ochronne

Rodzaj działania

Kierowanie ruchu w miejsca odporne na presję oraz ograniczanie płoszenia zwierząt w okresach wrażliwych.

Sposób wykonania i zakres

- koncentracja ruchu w miejscach już udostępnionych
- ograniczanie wchodzenia w strefy rozrodu, żerowania i odpoczynku zwierząt
- edukacja kajakarzy, wędkarzy, rowerzystów i turystów pieszych
- szczególna ochrona stref brzegowych, szuwarów, mokradł i miejsc koncentracji ptaków
- ograniczanie płoszenia w sezonie lęgowym i rozrodczym

Lokalizacja

Szlak kajakowy rzeki Wel, brzegi jezior i cieków, starorzecza, mokradła, szuwary, punkty widokowe, ścieżki dydaktyczne, miejsca odpoczynku, biwakowania, wodowania i przenosek.

Wniosek do prezentacji

Udostępnianie Parku musi prowadzić ruch tak, by nie rozpraszał zwierząt w najwrażliwszych miejscach.

ZW15

Ochrona ichtiofauny i organizmów wodnych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie presji wynikającej z niewłaściwej gospodarki rybackiej, wędkarskiej i przenoszenia organizmów wodnych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z użytkownikami rybackimi, kołami wędkarskimi i zarządcą wód
- niewprowadzanie gatunków obcych
- nieprzenoszenie żywych ryb i organizmów wodnych między zbiornikami
- dostosowanie zarybień do charakteru ekosystemów wodnych
- edukacja wędkarzy w zakresie niestosowania przynęt pochodzących z innych łowisk

Lokalizacja

Rzeka Wel, jej dopływy, jeziora, starorzecza, cieki, rowy, zbiorniki śródpolne, torfianki oraz inne wody powierzchniowe użytkowane rybacko lub wędkarsko.

Wniosek do prezentacji

Ochrona rodzimych zespołów wodnych wymaga ograniczenia przypadkowego przenoszenia organizmów między łowiskami.

ZW16

Ograniczanie kłusownictwa i celowego płoszenia zwierząt

działanie ochronne

Rodzaj działania

Reagowanie na nielegalną presję obejmującą odłowy, niszczenie gniazd, kłusownictwo i celowe niepokojenie fauny.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z właściwymi służbami, gminami, użytkownikami rybackimi i kołami łowieckimi
- współdziałanie z policją, strażą rybacką oraz lokalną społecznością
- reagowanie na zgłoszenia
- edukacja użytkowników terenu
- monitoring miejsc szczególnie narażonych na nielegalną presję

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie wody, strefy brzegowe, miejsca rozrodu ptaków, płazów i ssaków, ostoje fauny, tereny trudno dostępne oraz obszary intensywnie użytkowane rekreacyjnie.

Wniosek do prezentacji

Skuteczna ochrona fauny wymaga szybkiej wymiany informacji między Parkiem, służbami i użytkownikami terenu.

ZW17

Dokumentowanie stanowisk gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Aktualizacja wiedzy o miejscach rozrodu, żerowania, schronienia, zimowania i migracji wybranych gatunków.

Sposób wykonania i zakres

- prowadzenie i aktualizacja rejestru stanowisk
- tworzenie bazy GIS dla wybranych gatunków zwierząt
- gromadzenie danych o miejscach rozrodu, żerowania, schronienia, zimowania i migracji
- ostrożne udostępnianie danych wrażliwych
- ograniczanie ryzyka presji, niszczenia stanowisk i nielegalnego pozyskania

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie dolina rzeki Wel, jeziora, starorzecza, mokradła, łąki, pastwiska, zadrzewienia, lasy, zabudowa wiejska oraz lokalne korytarze migracyjne.

Wniosek do prezentacji

Dobra dokumentacja pozwala chronić gatunki, ale dane wrażliwe muszą być udostępniane ostrożnie.

ZW18

Wspieranie działań dla gatunków szczególnie ważnych dla Parku

działanie ochronne

Rodzaj działania

Inicjowanie ochrony czynnej tam, gdzie monitoring i rozpoznanie terenowe potwierdzą rzeczywistą potrzebę działania.

Sposób wykonania i zakres

- rozpoznanie potrzeb przed podjęciem działań czynnych
- ocena zasadności, skuteczności i zgodności z przepisami
- priorytet dla gatunków związanych z wodami, mokradłami, łąkami, lasami, zadrzewieniami i zabudową wiejską
- uwzględnianie biologii gatunku i stanu siedliska
- dostosowanie zakresu działań do wymagań ochrony gatunkowej

Lokalizacja

Stanowiska gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych oraz ich siedliska, szczególnie siedliska wodne, mokradłowe, łąkowe, leśne, zadrzewienia i zabudowa wiejska.

Wniosek do prezentacji

Ochrona czynna powinna wynikać z rozpoznania, a nie z automatycznego schematu działania.

10. Obszary realizacji działań ochronnych

5. **Ochrona walorów krajobrazowych**

Cel 5: ochrona walorów krajobrazowych

synteza zapisów

Rodzaj działania

- planowanie krajobrazowe i SOK
- ochrona punktów, osi i przedpoli widokowych
- kontrola presji rekreacyjnej
- monitoring dominant technicznych
- ochrona naturalnych stref brzegowych

Sposób wykonania i zakres

- opiniowanie planów, decyzji i przedsięwzięć
- współpraca z gminami, organami, właścicielami i zarządcami
- lustracje terenowe i dokumentowanie zagrożeń
- wnioskowanie o ograniczenie elementów dysharmonijnych
- kierowanie presji do miejsc odpornych

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie Strefy Ochrony Krajobrazu, dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne, krajobrazy otwarte, punkty i ciągi widokowe, brzegi wód oraz miejsca koncentracji rekreacji.

Wniosek do prezentacji

Ochrona krajobrazu działa najskuteczniej wtedy, gdy zaczyna się przed decyzją lokalizacyjną i trwa w terenie.

Planowanie i SOK: decyzje zanim powstanie presja

synteza zapisów

Rodzaj działania

- opiniowanie dokumentów planistycznych
- ocena decyzji lokalizacyjnych i inwestycji
- stosowanie Stref Ochrony Krajobrazu
- ograniczanie instalacji i obiektów dysharmonijnych
- ochrona otwartych krajobrazów wiejskich

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z gminami i organami administracji
- analiza wpływu zabudowy, PV, obiektów technicznych i zmian użytkowania
- wskazywanie obszarów wysokiej ekspozycji
- wnioski o korekty lub ograniczenia zagrożeń
- użycie SOK jako wspólnego kryterium oceny

Lokalizacja

Otwarte krajobrazy rolnicze i wiejskie, obszary niezabudowane, przedpola widokowe, SOK z załącznika mapowego, dolina Wel, strefy przyjeziorne oraz tereny o wysokich walorach ekspozycyjnych.

Wniosek do prezentacji

Najważniejsze rozstrzygnięcia krajobrazowe zapadają w dokumentach i decyzjach, zanim presja pojawi się w terenie.

Widoki i zalesienia: nie zamykać ekspozycji

synteza zapisów

Rodzaj działania

- kształtowanie zalesień z ochroną widoków
- analiza zmian użytkowania gruntów
- zachowanie osi, ciągów i przedpoli widokowych
- ochrona otwartych wnętrz krajobrazowych
- reagowanie na ryzyko zastłonięcia ekspozycji

Sposób wykonania i zakres

- opiniowanie zalesień i klasyfikacji użytków
- współpraca z instytucjami ochrony Parku
- wskazywanie konfliktów z ekspozycją widokową
- wnioski o eliminację lub ograniczenie zagrożeń
- dobór zalesień wzmacniających strukturę krajobrazu

Lokalizacja

Punkty, osie, ciągi i przedpola widokowe, otwarte wnętrza krajobrazowe, skarpy, rynny jeziorne, dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne oraz Strefy Ochrony Krajobrazu wskazane mapowo.

Wniosek do prezentacji

Zalesienia powinny porządkować i wzmacniać krajobraz, a nie zamykać najważniejsze ekspozycje.

Rekreacja i brzegi wód: porządek oraz odporność miejsc

synteza zapisów

Rodzaj działania

- lustracje miejsc koncentracji turystyki
- przeciwdziałanie zaśmiecaniu i nieporządkowi
- monitoring nielegalnych ingerencji w brzegi
- ograniczanie usuwania roślinności nadwodnej
- koncentracja rekreacji w miejscach urządzonych

Sposób wykonania i zakres

- kontrole terenowe i informowanie o zagrożeniach
- identyfikacja nowych dojsć, plaż, pomostów, biwaków, grodzień i utwardzeń
- współpraca przy usuwaniu odpadów
- ograniczanie fragmentacji i erozji brzegów
- współpraca z gminami, właścicielami i PGW Wody Polskie

Lokalizacja

Szlaki piesze, rowerowe i kajakowe, drogi lokalne, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, parkingi, brzegi rzeki Wel i jezior, miejsca wodowania, przenosek, biwakowania, mokradła i starorzecza.

Wniosek do prezentacji

Najbardziej uczęszczane miejsca wymagają regularnej kontroli, bo tam krajobraz traci jakość najszybciej.

Dominanty techniczne i wdrożenie monitoringu

synteza zapisów

Rodzaj działania

- monitorowanie wysokich dominant technicznych
- śledzenie zmian prawnych i planistycznych
- ocena ryzyka turbin wiatrowych i innych obiektów
- reagowanie na presję spoza granic Parku
- wzmacnianie stałego monitoringu krajobrazu

Sposób wykonania i zakres

- analiza ryzyka widoczności i skali oddziaływania
- sprawdzanie dokumentów dotyczących Parku i otoczenia
- wnioskowanie o ograniczenie zagrożeń
- współpraca z instytucjami ochrony Parku
- dokumentowanie zmian i punktów konfliktowych

Lokalizacja

Cały obszar Parku oraz jego otoczenie widokowe; szczególnie SOK, krajobrazy otwarte, dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne, skarpy, rynny jeziorne, punkty i ciągi widokowe oraz przedpola ekspozycji.

Wniosek do prezentacji

Dominanty techniczne mogą zmienić odbiór krajobrazu nawet wtedy, gdy powstają poza formalną granicą Parku.

Szczegóły

KR1

Planowanie przestrzenne chroniące otwarte krajobrazy wiejskie

działanie ochronne

Rodzaj działania

Opiniowanie dokumentów, decyzji i inwestycji tak, aby zachować otwarte krajobrazy o wysokich walorach kulturowych, przyrodniczych i widokowych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z gminami, organami administracji, właścicielami gruntów i innymi podmiotami
- opiniowanie dokumentów planistycznych, decyzji lokalizacyjnych i przedsięwzięć wpływających na krajobraz
- szczególna uwaga na wielkopowierzchniowe instalacje fotowoltaiczne, obiekty techniczne i elementy dysharmonijne
- wnioskowanie o działania ograniczające zagrożenia, gdy cele ochrony krajobrazu nie mogą być osiągnięte

Lokalizacja

Otwarte krajobrazy rolnicze i wiejskie, obszary niezabudowane, przedpola widokowe, Strefy Ochrony Krajobrazu, dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne oraz tereny o wysokich walorach ekspozycyjnych.

Wniosek do prezentacji

Najważniejsze decyzje krajobrazowe zapadają często na etapie planowania i lokalizacji inwestycji.

KR2

Kształtowanie zalesień z ochroną punktów i osi widokowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Uwzględnianie walorów widokowych przy planowaniu zalesień, decyzjach administracyjnych i klasyfikowaniu użytków gruntowych.

Sposób wykonania i zakres

- działanie pośrednie, poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- współpraca z instytucjami mającymi związki z ochroną Parku
- opiniowanie planowanych zmian użytkowania gruntów
- ochrona punktów, osi, ciągów i przedpoli widokowych przed niekorzystnym zastonięciem
- wnioskowanie o działania eliminujące lub ograniczające zagrożenia

Lokalizacja

Punkty, osie, ciągi i przedpola widokowe, otwarte wnętrza krajobrazowe, skarpy, rynny jeziorne, dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne oraz Strefy Ochrony Krajobrazu wskazane w załączniku mapowym.

Wniosek do prezentacji

Zalesienia powinny wzmacniać strukturę krajobrazu, a nie zamykać najważniejsze ekspozycje widokowe.

KR3

Lustracje miejsc koncentracji turystyki i rekreacji

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie degradacji estetycznej i krajobrazowej w miejscach najczęściej użytkowanych przez turystów i mieszkańców.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z instytucjami związanymi z ochroną Parku
- prowadzenie lustracji terenowych
- informowanie o zagrożeniach przyrody i krajobrazu
- zapobieganie zaśmiecaniu i nieporządkowi
- współpraca przy usuwaniu odpadów i śmieci

Lokalizacja

Uczęszczane szlaki piesze, rowerowe i kajakowe, drogi lokalne, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, parkingi leśne, brzegi rzeki Wel i jezior, miejsca wodowania, przenosek i biwakowania.

Wniosek do prezentacji

Miejsca intensywnie użytkowane wymagają regularnej kontroli, bo tam presja krajobrazowa narasta najszybciej.

KR4

Monitorowanie wysokich dominant technicznych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Śledzenie zmian prawnych i planistycznych dotyczących turbin wiatrowych oraz innych obiektów silnie widocznych w krajobrazie.

Sposób wykonania i zakres

- monitorowanie zmian prawnych i planistycznych
- analiza ryzyka lokalizacji turbin wiatrowych i innych wysokich dominant w Parku oraz jego otoczeniu
- działanie pośrednie, poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- wnioskowanie o ograniczanie zagrożeń, gdy cel ochrony krajobrazu nie może być osiągnięty

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie Strefy Ochrony Krajobrazu, krajobrazy otwarte, dolina rzeki Wel, strefy przyjeziorne, skarpy, rynny jeziorne, punkty i ciągi widokowe oraz przedpola ekspozycji.

Wniosek do prezentacji

Dominanty techniczne mogą oddziaływać na krajobraz Parku nawet wtedy, gdy stoją poza jego granicą.

KR5

Wyznaczenie i stosowanie Stref Ochrony Krajobrazu

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wykorzystanie SOK jako praktycznego narzędzia oceny dokumentów planistycznych, decyzji lokalizacyjnych i przedsięwzięć.

Sposób wykonania i zakres

- uwzględnianie Stref Ochrony Krajobrazu w opiniowaniu dokumentów planistycznych
- stosowanie SOK przy analizie decyzji lokalizacyjnych
- ocena przedsięwzięć mogących wpływać na krajobraz
- wskazywanie obszarów o szczególnej wartości ekspozycyjnej, kulturowej i przyrodniczej

Lokalizacja

Strefy Ochrony Krajobrazu wskazane w załączniku mapowym, obejmujące m.in. dolinę rzeki Wel, strefy przyjeziorne, skarpy polodowcowe, rynny jeziorne, odcinki przełomowe Wel, krajobrazy priorytetowe, punkty, osie i przedpola widokowe.

Wniosek do prezentacji

SOK porządkują rozmowę o krajobrazie: wskazują, gdzie ochrona widoku i kompozycji powinna mieć szczególną wagę.

KR6

Ochrona naturalnych i półnaturalnych stref brzegowych

działanie ochronne

Rodzaj działania

Ograniczanie niekontrolowanego zagospodarowania rekreacyjnego brzegów rzek, jezior i starorzeczy.

Sposób wykonania i zakres

- monitoring stref brzegowych i miejsc nielegalnych ingerencji
- identyfikacja nowych plaż, dojść do wody, pomostów, biwaków, palenisk, grodzień i utwardzeń
- ograniczanie usuwania roślinności nadwodnej, fragmentacji i erozji brzegów
- koncentracja rekreacji w miejscach już urządzonych i odpornych na presję
- współpraca z właścicielami gruntów, gminami, PGW Wody Polskie i właściwymi organami

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie dolina rzeki Wel, strefy brzegowe jezior i cieków, mokradła oraz starorzecza.

Wniosek do prezentacji

Brzegi wód są jednocześnie cenne krajobrazowo i silnie narażone na niekontrolowaną rekreację.

10. Obszary realizacji działań ochronnych

6. Ochrona wartości historycznych i kulturowych

Cel 6: wartości historyczne i kulturowe

synteza zapisów

Rodzaj działania

- zieleń zabytkowa i historyczne założenia
- aleje, szpalery, starodrzew i układy zieleni
- obiekty dziedzictwa i ich ekspozycja
- dziedzictwo niematerialne i tradycyjna wieś
- dokumentacja, baza danych i edukacja

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z gminami, właścicielami i konserwatorem zabytków
- lustracje, dokumentowanie stanu i zagrożeń
- wspieranie prac porządkowych, pielęgnacyjnych i rewaloryzacyjnych
- promowanie dobrych praktyk architektonicznych
- tworzenie bazy GIS i działań edukacyjnych

Lokalizacja

Cały obszar Parku; szczególnie miejscowości, parki podworskie, cmentarze, aleje, starodrzew, zieleń przykościelna, kapliczki, krzyże, miejsca pamięci, młyny, tradycyjna zabudowa i historyczne układy ruralistyczne.

Wniosek do prezentacji

Ochrona dziedzictwa wymaga jednoczesnej opieki nad obiektem, jego otoczeniem, zielenią i lokalną pamięcią.

Zieleń historyczna: opieka i rewaloryzacja

synteza zapisów

Rodzaj działania

- opieka nad zabytkową zielenią
- ochrona alei, szpalerów i starodrzewu
- odtwarzanie układów zieleni komponowanej
- utrzymanie osi widokowych i kompozycji
- ograniczanie sukcesji i gatunków obcych

Sposób wykonania i zakres

- lustracje terenowe i dokumentowanie stanu
- współpraca z właścicielami, zarządcami i konserwatorem
- prace porządkowe, pielęgnacyjne i rewaloryzacyjne
- uzupełnianie luk gatunkami zgodnymi z historią miejsca
- zachowanie drzew cennych przyrodniczo

Lokalizacja

Zabytkowe i historyczne założenia zieleni, parki podworskie, cmentarze, zielen przykościelna, aleje, szpalery, starodrzew, zadrzewienia przydrożne, nadwodne, przy kapliczkach, krzyżach i dawnej zabudowie.

Wniosek do prezentacji

Zieleń historyczna jest jednocześnie nośnikiem kompozycji, pamięci miejsca i wartości przyrodniczych.

Dziedzictwo w krajobrazie: otoczenie i środki

synteza zapisów

Rodzaj działania

- ograniczanie presji inwestycyjnej
- ochrona sąsiedztwa obiektów dziedzictwa
- respektowanie stref konserwatorskich
- wspieranie finansowania prac ochronnych
- wskazywanie priorytetów i potrzeb

Sposób wykonania i zakres

- opiniowanie zmian planistycznych i inwestycji
- ochrona założeń parkowych, cmentarnych i ekspozycji
- zwracanie uwagi na przedpola widokowe
- identyfikowanie prac dokumentacyjnych i konserwatorskich
- wsparcie starań o środki zewnętrzne

Lokalizacja

Założenia parkowe i cmentarne wraz z otoczeniem, strefy ekspozycji, przedpola widokowe, sąsiedztwo kapliczek, krzyży, miejsc pamięci, układów ruralistycznych, tradycyjnej zabudowy i obiektów kulturowych.

Wniosek do prezentacji

Dziedzictwo chroni się nie tylko przez remont obiektu, ale też przez ochronę jego kontekstu i ekspozycji.

Pamięć lokalna i tradycyjna funkcja wsi

synteza zapisów

Rodzaj działania

- dokumentowanie gwary i przekazów ustnych
- zachowanie lokalnego nazewnictwa i opowieści
- ochrona charakteru tradycyjnej zabudowy
- popularyzacja rzemiosła i historii osadnictwa
- edukacja regionalna i wydarzenia lokalne

Sposób wykonania i zakres

- współpraca ze szkołami, bibliotekami i regionalistami
- włączanie KGW, mieszkańców i instytucji kultury
- promowanie remontów zgodnych ze skalą i detalem wsi
- prezentowanie narzędzi, rzemiosła i tradycji rolniczych
- materiały informacyjne i oferta krajoznawcza

Lokalizacja

Miejscowości Parku, historyczne układy ruralistyczne, zabudowa wiejska, zagrody, obiekty gospodarcze, szkoły, biblioteki, świetlice, izby regionalne, gospodarstwa agroturystyczne i miejsca wydarzeń lokalnych.

Wniosek do prezentacji

Dziedzictwo niematerialne i tradycyjna zabudowa pomagają opowiadać Park jako krajobraz ludzi, pracy i pamięci.

Dokumentacja i wdrożenie: baza wiedzy

synteza zapisów

Rodzaj działania

- inwentaryzacja obiektów dziedzictwa
- aktualizacja dokumentacji i warstw GIS
- dokumentowanie zieleni komponowanej
- ujęcie miejsc pamięci i obiektów sakralnych
- ostrożne udostępnianie danych wrażliwych

Sposób wykonania i zakres

- baza danych, fotografie, opisy i kartografia
- dokumentacja parków, cmentarzy, kapliczek, krzyży i młynów
- uwzględnienie alei, zabudowy i stanowisk archeologicznych
- powiązanie wyników z edukacją i priorytetami prac
- regularna aktualizacja i kontrola terenowa

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie miejscowości, parki podworskie, cmentarze, obiekty sakralne, kapliczki, krzyże, młyny, miejsca pamięci, historyczne układy zieleni oraz tradycyjna zabudowa.

Wniosek do prezentacji

Aktualna dokumentacja porządkuje wiedzę i pozwala szybko reagować na zagrożenia dla dziedzictwa.

Szczegóły

HK1

Opieka nad zabytkową zielenią i historycznymi założeniami zieleni

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie bieżącej opieki, ochrony i monitoringu terenów zieleni zabytkowej oraz historycznych założeń zieleni komponowanej.

Sposób wykonania i zakres

- działanie głównie pośrednie, przez współpracę z gminami, właścicielami i zarządcami obiektów
- współpraca z konserwatorem zabytków, parafiami, instytucjami kultury, organizacjami społecznymi i mieszkańcami
- lustracje terenowe i dokumentowanie stanu zachowania
- informowanie o zagrożeniach dla dziedzictwa kulturowego i krajobrazu
- wspieranie prac porządkowych, pielęgnacyjnych, rewaloryzacyjnych i edukacyjnych

Lokalizacja

Zabytkowe i historyczne założenia zieleni w granicach Parku, szczególnie parki podworskie, cmentarze, zieleń przykościelna, aleje, starodrzew i zieleń przy obiektach kulturowych.

Wniosek do prezentacji

Zieleń zabytkowa łączy wartość kulturową, krajobrazową i przyrodniczą, dlatego wymaga stałej opieki.

HK2

Ochrona historycznych zadrzewień, alei, szpalerów i starodrzewu

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie historycznych zadrzewień jako elementów struktury, fizjonomii i tożsamości krajobrazu kulturowego Parku.

Sposób wykonania i zakres

- wspieranie zachowania i odtwarzania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, nadwodnych, alejowych, parkowych i cmentarnych
- utrzymywanie ciągłości kompozycyjnej alei, szpalerów, osi widokowych i obudowy dróg
- uzupełnianie luk gatunkami zgodnymi z historycznym charakterem założenia
- preferowanie gatunków właściwych siedliskowo, rodzimych lub tradycyjnie stosowanych
- unikanie gatunków obcych i inwazyjnych

Lokalizacja

Historyczne aleje, szpalery, starodrzew parkowy i cmentarny, zadrzewienia przydrożne, przykościelne, nadwodne oraz zadrzewienia przy kapliczkach, krzyżach, miejscach pamięci i dawnej zabudowie.

Wniosek do prezentacji

Historyczne zadrzewienia są czytelnym znakiem dawnych układów przestrzennych i lokalnej tożsamości.

Odtwarzanie historycznego układu zieleni komponowanej

działanie ochronne

Rodzaj działania

Utrzymywanie lub przywracanie kompozycji parków, cmentarzy, zieleni przykościelnej, alei i osi widokowych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca przy lustracjach terenowych i informowaniu o zagrożeniach
- wspieranie prac porządkowych, pielęgnacyjnych i rewaloryzacyjnych
- ochrona alei, osi widokowych, wnętrz krajobrazowych, starodrzewu i powiązań kompozycyjnych
- ograniczanie sukcesji tylko tam, gdzie zaciera historyczną kompozycję
- rozpoznawanie i ograniczanie gatunków obcych i inwazyjnych przy zachowaniu drzew cennych

Lokalizacja

Historyczne założenia zieleni komponowanej, szczególnie parki podworskie, cmentarze, zieleń przykościelna, aleje, osie kompozycyjne, starodrzew i ich bezpośrednie otoczenie.

Wniosek do prezentacji

Rewaloryzacja zieleni historycznej powinna odświeżać kompozycję, ale szanować drzewa cenne przyrodniczo.

HK4

Ograniczanie presji inwestycyjnej przy obiektach dziedzictwa

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie inicjatyw zapobiegających lokalizacji nieodpowiedniej zabudowy przy zabytkach, układach ruralistycznych i obiektach kulturowych.

Sposób wykonania i zakres

- działanie pośrednie, poza samodzielnymi możliwościami Służby Parku
- współpraca z instytucjami przy opiniowaniu planowanych zmian
- ochrona założeń parkowych i cmentarnych oraz ich otoczenia w planach zagospodarowania
- respektowanie stref ochrony konserwatorskiej
- zwracanie uwagi na przedpola widokowe i strefy ekspozycji

Lokalizacja

Założenia parkowe i cmentarne oraz ich otoczenie, strefy ekspozycji, przedpola widokowe, sąsiedztwo obiektów małej architektury sakralnej, miejsc pamięci, układów ruralistycznych i tradycyjnej zabudowy.

Wniosek do prezentacji

Ochrona dziedzictwa obejmuje nie tylko sam obiekt, ale także jego sąsiedztwo i ekspozycję.

HK5

Pozyskiwanie środków na prace przy dziedzictwie kulturowym

działanie ochronne

Rodzaj działania

Wspieranie zewnętrznego finansowania prac dokumentacyjnych, konserwatorskich, rewaloryzacyjnych, pielęgnacyjnych i edukacyjnych.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca z gminami, właścicielami, zarządcami, konserwatorem zabytków, parafiami i instytucjami kultury
- identyfikowanie potrzeb dokumentacyjnych, konserwatorskich i pielęgnacyjnych
- wspieranie starań o środki zewnętrzne
- wskazywanie priorytetów ochrony
- dokumentowanie stanu obiektów i historycznych założeń zieleni

Lokalizacja

Obiekty i obszary dziedzictwa wymagające prac, szczególnie parki, cmentarze, kapliczki, krzyże, miejsca pamięci, zieleni komponowana, historyczne aleje, starodrzew i tradycyjna zabudowa wiejska.

Wniosek do prezentacji

Dobra dokumentacja i lista priorytetów zwiększają szanse na skuteczne finansowanie prac ochronnych.

HK6

Dokumentowanie gwary i niematerialnego dziedzictwa kulturowego

działanie ochronne

Rodzaj działania

Zachowanie lokalnej pamięci, nazewnictwa, opowieści, zwyczajów i przekazów ustnych jako części tożsamości Parku.

Sposób wykonania i zakres

- współpraca ze szkołami, bibliotekami, instytucjami kultury i regionalistami
- włączanie kół gospodyń wiejskich i mieszkańców
- dokumentowanie gwary, lokalnego nazewnictwa, opowieści i zwyczajów
- włączanie treści niematerialnych do edukacji Parku
- wykorzystanie materiałów w działaniach promocyjnych i lokalnych wydarzeniach

Lokalizacja

Miejscowości w granicach Parku oraz lokalne instytucje kultury, szkoły, biblioteki, świetlice, izby regionalne i miejsca realizacji działań edukacyjnych.

Wniosek do prezentacji

Dziedzictwo niematerialne pomaga opowiadać Park jako krajobraz ludzi, pamięci i przyrody.

HK7

Ochrona charakteru tradycyjnej zabudowy wiejskiej

działanie ochronne

Rodzaj działania

Promowanie remontów, modernizacji i nowych działań architektonicznych zgodnych ze skalą i charakterem lokalnej zabudowy.

Sposób wykonania i zakres

- promowanie dobrych praktyk remontowych, konserwatorskich i architektonicznych
- zachowanie skali, gabarytów, proporcji i geometrii dachów
- uwzględnianie materiałów, kolorystyki, detalu i podziałów elewacji
- ochrona układów przestrzennych właściwych dla lokalnej zabudowy wiejskiej
- współpraca z gminami przy formułowaniu ustaleń planistycznych

Lokalizacja

Miejscowości w granicach Parku, szczególnie historyczne układy ruralistyczne, zabudowa wiejska, zagrody, obiekty gospodarcze i ich otoczenie.

Wniosek do prezentacji

Tradycyjny charakter wsi zależy od proporcji, materiałów i układu przestrzennego, nie tylko od pojedynczych obiektów.

HK8

Popularyzacja tradycyjnej funkcji wsi i dziedzictwa materialnego

działanie ochronne

Rodzaj działania

Włączanie lokalnych zbiorów, rzemiosła, historii osadnictwa i dawnych form gospodarowania do edukacji regionalnej.

Sposób wykonania i zakres

- wspieranie izb regionalnych, lokalnych zbiorów muzealnych i inicjatyw edukacyjnych
- prezentowanie dawnych narzędzi, rzemiosła, tradycji rolniczych i historii osadnictwa
- pokazywanie młynów, kapliczek, krzyży, cmentarzy i miejsc pamięci
- włączanie treści do wydarzeń lokalnych, materiałów informacyjnych i oferty krajoznawczej

Lokalizacja

Miejscowości Parku, obiekty dziedzictwa kulturowego, szkoły, świetlice, biblioteki, izby regionalne, gospodarstwa agroturystyczne oraz miejsca wydarzeń lokalnych.

Wniosek do prezentacji

Dziedzictwo materialne wzmacnia rozumienie, jak przyroda, osadnictwo i gospodarka tworzyły krajobraz Parku.

HK9

Inwentaryzacja i aktualizacja dokumentacji obiektów dziedzictwa

działanie ochronne

Rodzaj działania

Tworzenie aktualnej bazy wiedzy o obiektach kulturowych, zieleni komponowanej i miejscach pamięci w granicach Parku.

Sposób wykonania i zakres

- tworzenie i aktualizacja bazy danych oraz warstw GIS
- dokumentowanie obiektów kulturowych, zieleni komponowanej, kapliczek, krzyży, cmentarzy i miejsc pamięci
- uwzględnianie historycznych alei, parków, młynów, obiektów sakralnych, stanowisk archeologicznych i tradycyjnej zabudowy
- wykonywanie dokumentacji fotograficznej, opisowej i kartograficznej
- ostrożne udostępnianie danych o obiektach wrażliwych

Lokalizacja

Cały obszar Parku, szczególnie miejscowości, parki podworskie, cmentarze, obiekty sakralne, kapliczki, krzyże, młyny, miejsca pamięci i historyczne układy zieleni.

Wniosek do prezentacji

Aktualna dokumentacja porządkuje wiedzę i pomaga reagować na zagrożenia dla dziedzictwa.